

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu avaliku väljapanekul laekunud küsimused, ettepanekud ja seisukohad ning selgitus üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõu korrigeerimise/täiendamise osas		
Esitaja ja kuupäev	Ettepanek, seisukoht või küsimus	Arvestamine ning selgitus
<p>Maaeluministerium (Tiina Saron, kantsler) 29.05.2020 kiri nr 4.1-5/1181-1</p>	<p>Üldplaneeringu seletuskirja jaotisest 3.13 „Maatulundus maa-ala (sh väärtuslikud põllumajandusmaad)“, nähtub, et väärtuslike põllumajandusmaadena käsitletakse alasid, mis on suuremad kui viis hektarit ning et väärtuslikud põllumajandusmaad on osaliselt eemaldatud tiheasustusalade piiridest ning juba metsastunud aladelt.</p> <p>Seaduse eelnõus kavandatu kohaselt loetakse väärtuslikuks põllumajandusmaaks maatulundusmaa sihtotstarbega haritava maa ja loodusliku rohumaa kõlvikut sisaldavad kahe hektari suurused ja suuremad põllumajandusmaa massiivid, mis paiknevad külas ja alevikus.</p> <p>See tähendab, et seaduse kehtestamise korral võib osutada vajalikuks väärtuslike põllumajandusmaade määratlemise küsimustes üldplaneeringu muutmine. Selle vältimiseks soovitame siiski lähtuda väärtuslike põllumajandusmaade määramisel eelnõus kavandatud terminist ja määrata väärtuslikuks põllumajandusmaaks kahe hektari suurused ja suuremad massiivid.</p> <p>Seaduse eelnõu kohaselt peaks väärtuslike põllumajandusmaadega arvestama Türi valla üldplaneeringuga kavandatud tiheasustusaladel, välja arvatud Türi linnas. Kui üldplaneeringuga siiski välistatakse väärtusliku põllumajandusmaa määramine tiheasustusaladel, tuleks seda võimalikult täpselt ja üksikasjalikult kaaluda ja põhjendada kõiki asjaolusid ja hinnata sellega kaasnevaid mõjusid.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringu koostamise käigus on väärtuslike põllumajandusmaade osas läbi arutatud massiivide suurused ning arvestades tänapäevaseid põlluharimisviise ja tehnika kasutamist, on tööühm seisukohal, et alla viie hektari suuruseid põllumaa massiive ei ole mõistlik käsitleda väärtuslike põllumajandusmaadena. Seaduse jõustudes lähtutakse seadusest.</p> <p>Türi vallas jääb tiheasustusala piiridesse ülimalt väike osa väärtuslikest põllumajandusmaadest. Kuna tiheasustusala piire on korrigeeritud ning paljud põllu- ning metsamaa massiivid on tiheasustusala piiridest välja arvatud, ei ole ka tiheasustusala piiridesse ulatuv väärtusliku põllumajandusmaa osa suur.</p> <p>Üldplaneeringuga on toimunud asustuse tihendamise ning tiheasustusala piiridesse on arvestatud ainult alad, kus arendamine ning linnalisele/tihedamale asustusele omane areng võiks toimuda. Väärtuslike põllumajandusmaade tingimuste seadmine tiheasustusalal, kus pigem soovitakse näha arengut, ei ole mõttekas, eriti arvestades asjaolu, et selliste alade ulatus kogu väärtusliku põllumajandusmaa</p>

	<p>Üldplaneeringu seletuskirjas on märgitud, et Türi vald on maavald, mille maapiirkondades on peamisteks tegevusaladeks põllumajandus ja metsamajandus. Arvesse võttes piirkonna põllumaade kõrget mulla boniteeti ning sellest tulenevaid eeldusi põllumajandustootmise säilimiseks, tuleb seda kasutada võimalikult sihtotstarbe kohaselt. Põllumajandus jääb ka tulevikus oluliseks ettevõtlusharuks, eeskätt traditsioonide ja heade eelduste tõttu. Ka KSH aruande eelnõu jaotises „Mullastik ja taimkate“ on rõhutatud, et põllumaanduslik potentsiaal on Türi vallas kõrge, kusjuures levivaid muldasid saab pidada oluliseks loodusväärtuseks, sest need on üle keskmise viljakusega.</p> <p>Üldplaneeringu seletuskirja jaotistes 2.3 „Valla ruumilise arengu üldised põhimõtted“, 3.3 „Puhke- ja virgestustegevuse maa-ala“, 3.12 „Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ ning 3.13 „Maatulundus maa-ala (sh väärtuslikud põllumajandusmaad)“ toodud väärtusliku põllumajandusmaa kaitseks määratletud meetmed on vaieldamatult asjakohased ja tõhusad. Jaotises 3.13 on põllumajandussaaduste tootmiseks või metsakasvatuseks kasutatav maa ja maa, millel on põllu- või metsamajanduslik potentsiaal, määratletud maatulundusmaa-ala juhtotstarbena. Meie arvates on üldplaneeringuga väärtusliku põllumajandusmaa suhtes rakendatud seaduse eelnõu kohane põhimõte, mille kohaselt tuleks väärtuslikule põllumajandusmaale määrata põllumajandusmaa sihtotstarbelist kasutamist tagav maakasutuse juhtotstarve.</p> <p>Kuna aga maatulundus maa-ala juhtotstarbega maa hõlmab ka metsamaid, tuleks üldplaneeringu seletuskirja jaotises 3.13 sätestada väärtusliku põllumajandusmaa kohta põhimõtted, mis välistaks väärtusliku põllumajandusmaa metsastamise. Lisame, et seaduse eelnõu § 359 kohaselt võib üldplaneeringuga seatud kaitse- ja kasutustingimustega ette näha, et väärtuslikule põllumajandusmaale võib mulla kaitseks, kliimakahjustuste leevendamiseks või põllumajandusmaa massiivi ruumikuju mitmekesistamiseks rajada või lasta looduslikult tekkida maastikuelementidel, nagu puuderida või –hekk, kiviaed või puudesalu.</p> <p>Anname teada, et seaduse eelnõus kavandatakse täiendada planeerimiseseaduse § 142 lõiget 1 punktiga 11, mille kohaselt kehtestatud üldplaneeringu põhilahenduse detailplaneeringuga muutmine on üldplaneeringuga määratud väärtusliku põllumajandusmaa maakasutuse juhtotstarbe muutmine, kui see ei ole kooskõlas üldplaneeringuga seatud kaitse- ja kasutustingimustega või muu avaliku huviga, mis kaalub üles väärtusliku põllumajandusmaa säilitamise avaliku huvi. See tähendab, et detailplaneeringu koostamise kohustus, mis on sätestatud ka eelnõu § 35 lõikega 2, puudutab neid väärtuslikke põllumajandusmaid, mille kohta ei ole üldplaneeringuga seatud eelnõukohaseid kaitse- ja kasutustingimusi. Selgitame, et seaduse eelnõus nähakse ette võimalus kohaliku omavalitsuse otsustusõiguse laiendamiseks olukordades, mida näiteks ei ole võimalik üldplaneeringu koostamise ajal ette näha.</p>	<p>ulatusest on ülimalt väike.</p> <p>Seisukohaga osaliselt arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringus ei peeta vajalikuks ja põhjendatuks eraldiseisva juhtotstarbe määratlemist väärtuslikule põllumaale. Sellise maa kasutamise tingimused, sh kitsendused muul otstarbel kasutusele võtmiseks on üldplaneeringus määratud.</p> <p>Seletuskirja lisatakse “<i>Väärtusliku põllumajandusmaa metsastamine ei ole lubatud</i>”</p> <p>Selgitus.</p> <p>Töörühm on seisukohal, et väärtusliku põllumajandusmaa puhul on üldplaneeringus seatud tingimustega selle hõlmamisega seotud juhtumid piisavalt reguleeritud ning eraldi detailplaneeringu kohustust sellistel juhtudel ei ole vaja seada. Seaduse jõustudes arvestatakse seal kehtestatud</p>
--	---	---

	<p>Lähtuvalt eeltoodust palume kirjeldada ja kaalutleda üldplaneeringu seletuskirja jaotises 6 „Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud“ väärtusliku põllumajandusmaa hõlmamisega seonduvaid võimalikke juhtumeid. Meie arvates tagavad nimetatud õiguslikud alused ja sellest johtuvalt üldplaneeringus sätestatud täpsed meetmed tõhusamalt ja üheselt mõistetavamalt väärtusliku põllumajandusmaa kaitse.</p>	<p>piirangutega.</p>
	<p>Üheselt mõistetavuse tagamiseks palume üldplaneeringut käsitlevates dokumentides ühtlustada mõisted „põllumaa“ ja „põllumajandusmaa“ ning kasutada ühtset terminit „põllumajandusmaa“.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<p>Kinnitame, et Maaeluministerium on valmis jätkuvalt tegema igakülgset koostööd, et saavutada parimad lahendused maal atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna, sealhulgas 3 (3) arenguvõimelise põllumajanduse tagamiseks. Kui väärtusliku põllumajandusmaa kui taastumatu loodusressursi kaitsemeetmeid põhimõttele kindlalt rakendatakse, on sellel vaieldamatult oluline mõju kõrge viljakusega muldade pikaajalisele säilimisele ning selle kaudu kogu põllumajandus- ja looduskeskkonnale ning kokkuvõttes meie tulevikule.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Maa-amet (Tambet Tiits, peadirektor) 10.06.2020 kiri nr 6-3/20/3297-4</p>	<p>Üldplaneeringu joonisel „Maakasutusplaan“ ja Türi valla geoportaalis on legendis märgitud mäetööstuse ja turbatööstuse maa-alade juhtotstarbed, aga kaardiosas neid kujutatud ei ole. Maakasutusplaani jooniseosas kehtivate lubadega mäeeraldiste teenindusmaade aladel märgitud kavandatavaks maakasutuseks loodusliku maakattega alad. Geoportaalis on kehtivate lubadega mäeeraldiste piirid kujutatud sinise pideva joonega ilma täitevärvita. Nii maakasutusplaani kui ka geoportaalis legendis kujutatud lillakates värvitoonides mäetööstus- ja turbatootmisalade juhtotstarbeid jooniseosal kasutatud ei ole.</p> <p>PlanS § 6 punkti 9 ja § 75 lõike 4 kohaselt on maakasutuse juhtotstarve üldplaneeringuga määratav maa-ala kasutamise valdav otstarve, mis annab kogu määratud piirkonnale edaspidise maakasutuse põhisuunad. Kaevandamisluba on dokument, mille alusel loa omajal on õigus kaevandada maavara kaevandamislooga määratud mäeeraldiste piires ja teha kaevandamisega kaasnevat tegevusi mäeeraldiste teenindusmaa piires. Kehtiva kaevandamislooga aladel on kohane määrata ainult kaevandamisega seonduv maakasutuse põhisuund ehk mäetööstusmaa juhtotstarve. Kuna karjääriivisilise kaevandamise korral kehtiva kaevandamislooga mäeeraldiste ja selle teenindusmaa alale jäävale katastriüksusele määratakse ainult mäetööstusmaa sihtotstarve, ei ole mäeeraldiste ja selle teenindusmaa aladel ükski teine maakasutuse suund võimalik. Mäetööstusmaa juhtotstarbe määramata jätmisel annab üldplaneering eksitavaid informatsiooni kaevandamisest mõjutatud alade osas. Kaevandamisluba on dokument, millega lubatud tegevustest tekib kaevandamisest mõjutatud ala. Mäetööstusmaa juhtotstarbeta maakasutusplaan jätab ebaõige mulje, et kaevandamisest mõjutatud</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Joonised on korrigeeritud.</p>

	<p>alad puuduvad. Olukorras, kus üldplaneeringu alal on kehtivad kaevandamisload, kuid mäetööstusmaa juhtotstarve puudub, ei ole planeering kooskõlas PlanS § 75 lõike 1 punktiga 15, mille kohaselt üldplaneeringu ülesanne on maardlatest ja kaevandamisest mõjutatud aladest tekkivate kitsenduste määramine.</p> <p>Üldplaneeringus mäetööstusmaa juhtotstarbe määramata jätmise korral aladel, kus on kehtiv kaevandamisluba ja pole teada lähiaastatel maavaravaru ammendumist, on planeering vastuolus MaaPS §-ga 14. MaaPS § 15 lõike 9 kohaselt jätab kooskõlastav asutus kooskõlastuse andmata, kui MaaPS §-s 14 sätestatud põhimõtted ei ole täidetud.</p> <p>Üldplaneeringus tervikliku ruumilahenduse saavutamiseks ning tagamaks, et maavarale juurdepääsu osas olemasolev olukord ei halvene, palume üldplaneeringus anda mäetööstusmaa juhtotstarve kehtivate lubadega mäeeraldiste ja nende teenindusmaade aladele. Palume anda vajadusel reserveeritava mäetööstusmaa juhtotstarbe nendele aladele, kus on menetluses maavara kaevandamise loa taotlus. Palume juhtotstarvete määramisel lähtuda Maa-ametist saadetud mäeeraldiste ja nende teenindusmaade piiridest ning maardlate ja mäeeraldiste andmeid enne lõpliku planeeringulahenduse koostamist ajakohastada.</p>	
	<p>Seletuskirja peatükis 3.12 „Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ on kirjeldatud, et Järvamaa 3 maakonnaplaneeringus on esitatud ettepanek maardlate kategooriateks jagamiseks. Lisaks on kirjeldatud, et sarnase meetoodika alusel on kategoriseeritud ka endises Rapla maakonnas asuvad maardlad (tabel 3). I kategooria ja II kategooria aladel või nende vahetusse lähedusse ei tohi planeerida tegevusi, mis välistavad edaspidi seal kaevandamise (nt ehitada uusi elamualasid). III kategooria aladel on maavarade kaevandamisest olulisem funktsioon nt looduskaitse, tiheasustus ja seetõttu maavarade kaevandamine nendel aladel ei ole tõenäoliselt võimalik. Seletuskirja tabelis 3. on tehtud ettepanekud määrata varem Rapla maakonda jäänud Loosalu turbamaardla III kategooriasse (rohevõrk, loodusala, linnuala, püsielupaik, metsis), Kastna turbamaardla II kategooriasse (rohevõrk, hoiuala), Sonni kruusamaardla I kategooriasse (kaevandusala) ja Aasuvälja liivamaardla II kategooriasse (rohevõrk). Nõustume Loosalu, Kastna ja Sonni maardlate osas tehtud ettepanekutega. Aasuvälja maardlas on 13.09.2019 antud Aasuvälja liivakarjääri mäeeraldisele maavara kaevandamise luba nr Jarm-054, mistõttu palume määrata Aasuvälja maardla I kategooriasse (kaevandusala).</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<p>KSH aruande peatükis „3.3.5 Kaevandamistegevus“ tabelis on seisuga 08.12.2019 Türi vallas väljastatud 14 kaevandamise loa andmed. Täpsustame, et seisuga 03.06.2020 on Lintsi kruusakarjääri luba pikendatud kuni 28.06.2037. Sonni ja Lintsi kruusakarjääride kaevandamise load on ümber registreeritud Osaühing Turgel Ehitus Grupp nimele. Üldplaneeringu lisa 2 on kirjeldatud Türi valda jäävate maardlate, kehtivate ning menetluses olevate kaevandamislubadega mäeeraldiste loetelud</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringut ja KSH aruande eelnõu täiendatakse uuema infoga kaevandamislubade osas.</p>

	<p>seisuga 08.04.2019. Täpsustame, et seisuga 03.06.2020 on Türi vallas antud kaevandamise luba Aasuvälja liivakarjääri mäeeraldisele (mäeeraldise kood 2002, registrikaart nr 967, loa nr Jarm-054) ja Liivamäe III liivakarjääri mäeeraldisele (mäeeraldise kood 2096, registrikaart nr 549, loa nr KL-508239). Kõltsi kruusakarjääri kaevandamise luba pikendati Keskkonnaameti 07.10.2019 korraldusega nr 1-3/19/2051 kuni 7.10.2019. Epa-Vassaare turbamaardlas Väljaotsa turbatootmisala kaevandamise luba pikendati Keskkonnaameti 12.11.2019 korraldusega nr 1-3/19/2222 kuni 30.12.2049. Palume mäeeraldiste andmeid enne lõpliku planeeringulahenduse koostamist ajakohastada.</p>	
	<p>KSH aruande peatükis „5.2.1.1 Teenuste kättesaadavus“ on kirjeldatud, et puhke ja virgestuse maa-ala juhtotstarve on üldplaneeringuga kavandatud vanadesse, mahajäetud Ussimäe karjääri ja Kihli karjääri. Lisaks on kirjeldatud, et avalike teenuste osutamiseks lubatakse puhke- ja virgestusmaale rajada ka ühiskondlikke ehitisi. Seletuskirja peatükis „3.3 Puhke- ja virgestustegevuse maa-ala“ on kirjeldatud, et üldplaneeringuga määratletud puhke- ja virgestustegevuse maa-alal asuvale katastriüksusele võib ehitada ainult puhkuse, spordi, turismi ja muu vaba aja veetmisega seotud hooneid ja rajatisi. Avalike teenuste osutamiseks ja kogukonna kogunemiskohtade tekkeks lubatakse puhke- ja virgestustegevuse maa-alale rajada ka ühiskondlikke ehitisi. Hoonete ja rajatiste kavandamisel tuleb maksimaalselt säilitada mets, teised loodusväärtused ja väärtuslik põllumajandusmaa. Joonisel „Maakasutusplaan“ ja geoportaalis ei ole mahajäetud Ussimäe karjääri ja Kihli karjääri lähedusse puhke- ja virgestusalasid jooniseosale kantud, mistõttu ei ole võimalik kindlaks teha ka nende alade täpset asukohta.</p> <p>Lähtudes eelnevast, juhime tähelepanu, et KSH aruande peatükis „5.2.1.1 Teenuste kättesaadavus“ kirjeldatud mahajäetud Kihli karjäär külgneb ka keskkonnaregistris arvel oleva Kihli liivamaardlaga, mis on üldplaneeringu seletuskirja tabeli 3. järgi liigitatud II kategooriasse (endise karjääri kõrval, väärtuslik põllumajandusmaa). Seletuskirja eelnõu peatükis „3.12 Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ on kirjeldatud, et uute kaevanduste kasutuselevõtmisel tuleb eelistada alasid, mis asuvad asustatud aladest ja puhkealadest võimalikult eemal. Seletuskirja kohaselt ei tohi I kategooria ja II kategooria aladel või nende vahetusse lähedusse planeerida tegevusi, mis välistavad edaspidi seal kaevandamise. Maavarale juurdepääsu ja üldplaneeringu üheselt mõistetavuse tagamiseks palume lisada seletuskirja peatükki „3.12 Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ selgituse, et puhke- ja virgestusmaa ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisele ja andmisele õigusaktidega sätestatud korras. Samuti palume üldplaneeringus märkida, et puhke- ja virgestustegevuse maa-alale, mis kattuvad maardlatega, lubatakse rajada ainult ajutise iseloomuga ühiskondlikke ehitisi.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Maakasutuse joonisele lisatakse puhke- ja virgestustegevuse maa-ala juhtotstarve eelnimetatud aladele.</p> <p>Seletuskirja lisatakse selgitus, et puhke- ja virgestusmaa ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisele</p>
	<p>KSH aruande seletuskirja peatükis „3.3.5 Kaevandamistegevus“ on kirjeldatud, et Türi valla arengukava 2020-2024 kohaselt on aktiivselt kasutatavad karjäärid</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>

	<p>Liivamäe liivakarjäär, Änari maa-ainese (kruusa) karjäär, Kõltsi maa-ainese (kruusa) karjäär. Täpsustame, et maa-ainese kaevandamise lubasid Türi vallas ei kehti, nimetatud kaevandamiskohtades on kehtimas maavara kaevandamise load.</p>	<p>KSH aruande eelnõu korrigeeritakse, asendades maa-ainese kaevandamise load terminiga maavara kaevandamise load.</p>
	<p>Üldplaneeringu joonise „Väärtused ja piirangud“ ning Türi valla geoportaali kohaselt kattuvad maardlad rohevõrgustiku tugialade ja koridoridega, väärtuslike maastike ja väärtuslike põllumajandusmaadega. Seletuskirja peatükis „3.12 Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ on kaevandamistegevusele kehtivate üldiste põhimõtete all kirjeldatud, et maapõue ja maavara kaitsel ning kasutamisel lähtuda maapõueseadusest ning selle alusel kehtestatud muudest õigusaktidest. Kaevandamistegevusel ei tohi põhjustada pöördumatuid muutusi looduskeskkonnas (eelkõige veerežiimile) ega inimese tervisele ja heaolule. Maavarade kaevandamise planeerimisel ja kaevandamisel tuleb eesmärgiks seada põhimõte, et kaevandamistegevus avaldaks minimaalselt mõju maastiku ilmele, mullastikule ning puhkeotstarbelisele, metsanduslikule ja põllumajanduslikule kasutusele. Joogivee kvaliteedi halvenemisel tuleb igal juhul lahendada elanike varustus kvaliteetse joogiveega. Seletuskirja peatükis „13 Rohevõrgustik“ on kirjeldatud, et rohevõrgustiku alal toimub kaevanduslubade taotlemine ja väljastamine hetkel kehtivates õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel. Üldplaneeringu üheselt mõistetavuse tagamiseks ning tagamaks maavarade kaevandamisväärsena säilimist ja juurdepääsu, palume lisada seletuskirja selgituse, et rohevõrgustiku tugialad ja koridorid, väärtuslikud maastikud ja põllumajandusmaad ei ole taksituseks kaevandamislubade taotlemisele ning väljaandmisele õigusaktidega sätestatud korras.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringu seletuskirjas ei ole rohevõrgustiku, väärtuslike maastike ega väärtuslike põllumajandusmaade juures otsest kaevandamise keeldu. Töörühm ei leia, et sellise lause lisamine seletuskirja oleks vajalik, kuna ka hetkel ei ole eelnimetatud väärtuste tagamise tingimustes kaevandamisele takistusi.</p>
	<p>Seletuskirja peatükis „3.12 Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ kaevandamistegevusele kehtivate üldiste põhimõtete all on märgitud, et uute kaevanduste kasutuselevõtmisel tuleb eelistada alasid, mis asuvad asustatud aladest ja puhkealadest võimalikult eemal, sealjuures tuleb arvestada kaevandatud maavarade transpordiga kaasnevate negatiivsete mõjude ja asjakohaste leevendusmeetmetega (nt mustkatte rajamine väljaveoteede). Selgitame, et kui tulevikus hakatakse teid kasutama kaevandatud materjali väljaveoks, tuleb teede valdajal ja kaevandamisloa omajal sõlmida kokkulepe, mis sätestaks konkreetse tee või teelõigu kasutamise õigusega seotud tingimused. Kaevandamisloaga ei reguleerita väljaspool mäeeraldise ja selle teenindusmaa piire kaevandamisega seotud tegevusi ja neist tulenevat keskkonnamõju. Tagamaks maavarale juurdepääsu ei nõustu Maa-amet piiranguga, et karjääri väljaveoteele mustkatte rajamine on eelduseks kaevandamistegevuse alustamiseks. Palume seletuskirja muuta, sõnastades teede mustkattega seonduva selgemalt soovitusena.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Seletuskirjas on toodud, et <i>“tuleb arvestada kaevandatud maavarade transpordiga kaasnevate negatiivsete mõjude ja asjakohaste leevendusmeetmetega”</i> Sulgudes toodud mustkatte rajamine on vaid näide ning võimalik on teiste leevendavate meetmete rakendamine.</p>
	<p>Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 3.12 „Mäe- ja turbatööstuse maa-ala“ lõigus</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p>

	<p>„Kaevandustegevusele kehtivad üldised põhimõtted“ on kirjeldatud punktis 4, et uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa elamutega peab olema vähemalt 150 m. Sama mõtet on kirjeldatud ka KSH aruande eelnõus. Maa-amet ei nõustu üldplaneeringus tehtud ettepanekuga, mille kohaselt üldplaneeringuga seatakse kaevandamisele seadusest mittetulenevaid piiranguid. Kaevandamisloa taotluse menetluse käigus küsitakse kohaliku omavalitsuse üksuse arvamust, mille käigus on võimalik esitada põhjendatud tingimusi kaevandamisloa andmisele, mille suhtes loa andja teeb kaalutletud otsuse. Palume seletuskirjas täpsustada, et uue või laiendatava karjääri vahemaa elamutega võiks võimalusel olla vähemalt 150 m. Elamu asumisel lähemal kui 150 m on soovitatav rajada müratökkevallid.</p>	<p>Selleks, et kogu omavalitsuse piires kehtiks kõigile karjääridele ühesugused tingimused, mida kaevandamisloa taotluse menetluse käigus esitada, on antud nõue ära toodud üldplaneeringu seletuskirjas.</p> <p>Hetkel puudub põhjendus, miks peaksime antud nõuet käsitlema soovitusena. Müratökkevallide rajamise vajadus otsustatakse eraldiseisvalt kaevandamisloa menetluse käigus.</p>
	<p>Seletuskirja peatükis „3.13 Maatulundus maa-ala (sh väärtuslikud põllumajandusmaad)“ on kirjeldatud, et üldplaneering sätestab täiendavalt, et raadamine on lubatud sellise kehtiva projekti alusel, millele on väljastatud ehitusluba. Üldplaneering annab võimaluse raadamise tingimuste määramiseks detailplaneeringuga, mille alusel on raadamine lubatud enne projekti koostamist ja ehitusloa väljastamist. Iga dokument, mille alusel raadamist lubatakse, peab olema kohaliku omavalitsuse poolt kooskõlastatud. Peatükis „13 Rohevõrgustik“ on kirjeldatud, et metsamaa raadamine roheline võrgustiku aladel ei ole üldjuhul lubatud. Näiteks on lubatud metsa raadamine alal, millele on väljastatud maavara kaevandamise luba, eeldusel, et raadamise võimalikkus (mõju roheline võrgustiku toimivusele) on välja selgitatud ja vajadusel välja pakutud leevendus või vältimismeetmed maavara kaevandamisloa taotluse menetluses. Palume muuta seletuskirja peatükki „3.13 Maatulundus maa-ala (sh väärtuslikud põllumajandusmaad)“ selliselt, et kehtiva kaevandamisloa korral ei ole raadamise korraldamiseks täiendavalt vajalik hinnata kaevandamisloa menetluses toimunud raadamise mõju hindamise piisavust.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Seletuskirjast eemaldatakse raadamise tingimused.</p>
	<p>Maa-amet kooskõlastab Türi Vallavalitsuse 06.05.2020 kirjaga nr 7-1.3/1771 edastatud Türi valla üldplaneeringu tingimused, et täpsustatakse planeeringu dokumente vastavalt eeltoodud märkustele. Märkustega arvestamata jätmisel halveneb maavarale juurdepääsu osas olemasolev olukord ja planeering on vastuolus MaaPS § 14.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
	<p>Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ning edastada üldplaneeringu peale täpsustuste tegemist ja enne selle vastuvõtmist teadmiseks Maa-ametile.</p> <p>Reformimata riigimaade ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab üldplaneeringule seisukoha</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>

	Keskkonnaministeerium.	
<p>Terviseamet (Karmen Ainsalu, vaneminspektor Põhja reginaalosakond) 17.06.2020 kiri nr 9.3-1/20/4744-2</p>	<p>Üldplaneeringu seletuskirja punktis 3.7 <i>Tootmise maa-ala</i> on üldiste maakasutus- ja ehitustingimustena välja toodud järgnev: „<i>olemasoleval tiheasustusalal või nende vahetus läheduses eelistada vähese keskkonnamõjuga tootmistegevusi</i>“. Amet juhib tähelepanu, et sama põhimõtet tuleks jälgida ka väljaspool tiheasustusala paiknevate eluhoonete läheduses ning tundliku objekti ning tootmistegevuse vahele planeerida võimalikult suur puhverala.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<p>Üldplaneeringu seletuskirja punktis 3.12 <i>Mäe- ja turbatööstuse maa-ala</i> on kaevandustegevusele kehtivate üldiste põhimõtete all kirjutatud: „<i>uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa elamutega peab olema vähemalt 150 m</i>“. Amet juhib tähelepanu, et antud vahemaa ei pruugi olla piisav häiringute vältimiseks. Maavarade kaevandamismahu laiendamisel/suurendamisel tuleks vastavalt kavandatavale tegevusele hinnata ka mürataset lähedusse jäävatel müratundlikel aladel.</p>	<p>Selgitus. Üldplaneeringus on toodud nõue “vähemalt 150 m”, mis seob otsustajat otseselt kohustusega igakordselt kaaluda vajaliku vahemaa nõude seadmisega.</p>
	<p>KSH aruande eelnõu punkti 2.1 <i>Üldplaneeringu vastavus looduskeskkonna kaitse, säästva ja jätkusuutliku arengu eesmärkidele</i> all toodud tabelis 4. <i>Keskkonna, tervise ja elu kvaliteediga seotud eesmärgid „Eesti keskkonnanõu aastani 2030“ ja nende arvestamine Türi valla üldplaneeringus</i> on kirjutatud: „<i>Järva maleva staabi piiranguvööndisse (300 m) ja Eivere lasketiiru piiranguvööndisse (2 km) uute müratundlike ehitiste (elamud, puhkeotstarbelised hooned jms) ehitamisel peab arvestama mürahäiringuga ning vastuvõtja peab rakendama ise meetmeid, et hoonesisene müra jääks alla kehtestatud piirväärtust</i>.“ Amet juhib tähelepanu, et vastavalt atmosfääriõhu kaitse seaduse § 55 lg 3 punktile 4 ei kuulu välisõhus leviva müra hulka riigikaitse tegevusega tekitatud müra (ei ole kehtestatud piirväärtuseid). Võimalike häiringute vältimiseks tuleks eelkõige vältida uute müratundlike hoonete rajamist lasketiirude lähedusse.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. KSH aruannet korrigeeritakse järgnevalt: “Vastavalt atmosfääriõhu kaitse seaduse § 55 lg 3 punktile 4 ei kuulu välisõhus leviva müra hulka riigikaitse tegevusega tekitatud müra (ei ole kehtestatud piirväärtuseid). Järva maleva staabi piiranguvööndisse (300 m) ja Eivere lasketiiru piiranguvööndisse (2 km) tuleb uute müratundlike ehitiste (elamud, puhkeotstarbelised hooned jms) kavandamist vältida. Kui puudub mõistlik asukohaalternatiiv ehitamiseks, siis peab arvestama mürahäiringuga.”</p>
	<p>KSH aruande eelnõu punktis 5.2.1.6.1 <i>Müra</i> on kirjutatud: „<i>Müratundlike alade kategooriad on määratud vastavalt Türi valla üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbele Tabel 19, kus on toodud ka liiklus- ja tööstusmüra normväärtused erinevate kategooriate lõikes päeval ja öösel</i>.“ Amet juhib tähelepanu, et nimetatud tabelis ei ole välja toodud segaotstarbelise maa mürakategooriat.</p>	<p>Selgitus. KSH aruande eelnõu tabelis 19 on toodud segaotstarbelise maa-ala juhtotstarve (III müra kategooria all).</p>

	<p>KSH aruande eelnõu Tabel 19 Türi valla üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbele vastavad mürakategooriad ning liiklus- ja tööstusmüra piir- ja sihtväärtus öisel (23.00-07.00) ja päevasel (07.00-23.00) ajal on I kategooria liikluse müra öine sihtväärtus vigane.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>KSH aruande eelnõu tabelis 19 on parandatud liikluse müra öine sihtväärtus (õige on 40 dB(A)).</p>
	<p>Türi valla üldplaneeringu seletuskirja punktis 3.8.2 <i>Segaotstarbega maa-ala</i> on kirjutatud: „<i>Segaotstarbega maa-ala juhtotstarve võimaldab maad kasutada ühe otstarbega või erinevais kombinatsioonides järgmiste kasutustega: elamu maa-ala, äri maa-ala, üldkasutatava hoone maa-ala ja/või puhke- ja virgestustegevuse maa-ala. Valla kaalutusotsusel on lubatud ka väiketootmine.</i>“ Maakasutuse joonise põhjal planeeritakse mitmed hetkel elamumaa juhtotstarbega alad segaotstarbega aladeks. Vastavalt Türi valla üldplaneeringu seletuskirja punktis 19 <i>Müra normtasemed</i> toodule rakendatakse segaotstarbega maade puhul III mürakategooriat, mis tähendab, et alal hakkavad kehtima leebemad müranormid. Sisuliselt muutuvad normtasemed 5 dB leebemaks nii liikluse müra kui ka tööstusmüra puhul (v.a liikluse müra öine normtase, mis jääb samaks mõlema kategooria puhul), mistõttu võib muutuda inimeste elukeskkond halvemaks.</p> <p>Vastavalt atmosfääriõhu kaitse seaduse § 57 määratakse mürakategooriad vastavalt üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbele, seega tuleks täpsustada, kas ja kuidas kavatsetakse tagada pärast üldplaneeringu kehtestamist uutel segaotstarbega maaaladel elamumaale kehtivate müranormide säilimine. Amet soovib võimalusel säilitada olemasolevatel elamu maa-aladel kehtiv juhtotstarve, et tagada tervisliku elukeskkonna säilimine.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Tiheasustusalad määratakse III mürakategooriaks, v.a tootmise maa-alad ja transpordi maa-alad. Tiheda ja mitmekülgse hoonestusega alal elupaiga valinud inimene ei saa eeldada, et sealne mürahäiring on sama madal kui äärelinnas, üksnes elamutega hoonestatud alal. Seetõttu võib pidada põhjendatuks nn keskuse aladel elamualadele kehtivatest normtasemetest mõnevõrra kõrgema mürataseme lubamine liikluse müra osas, samas peavad müratasemete konkreetset arväärtused tagama, et eri isikute põhiõiguste piirang oleks proportsionaalne ning müra ei ohustaks lubamatult alal pikemat aega viibivate inimeste tervist. Väljaspool tiheasustusalasid määratud segaotstarbega maa-alade mürakategooria määratakse lähtuvalt katastriüksuse valdavast sihtotstarbest.</p> <p>Segaotstarbega maa-ala on määratud piirkondadesse, kus edasine arendustegevus ei ole selge ning valla huvi on võimaldada mitmekülgset arengut. Antud alade määramine on toimunud läbimõeldult ning vallal ei ole huvi ehitustegevust selliselt kitsendada, et lubada ainult elamu maa-ala juhtotstarvet.</p>

	<p>Järva maakonna Türi valla üldplaneeringu KSH aruande eelnõu punktis 5.2.1.6.4 Pinnase radoonisisaldusega arvestamise vajadus on kirjutatud: „Tuginedes olemasolevale informatsioonile radooniohtlike alade paiknemise kohta, tuleb (eeldatavalt/potentsiaalselt) radooniohtliku pinnasega aladel (s.o aladel, kus radoonisisaldus 1 m sügavusel pinnaseõhus ületab 50 kBq/m³ ehk kõrge radoonitasemega aladel) juhinduda elamute ja ühiskondlike hoonete (kus on ette näha pikemaajalist viibimist: laste-, tervishoiu jms asutuste)planeerimisel, projekteerimisel ja ehitamisel standardist EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes“ ning kiirguskeskuse infomaterjalist „Radooniohutu elamu.“ Maailma Terviseorganisatsioon (edaspidi WHO) on jõudnud järeldusele, et kopsuvähki haigestumise oht suureneb statistiliselt olulisel määral, kui radoonitase ruumide õhus (aasta keskmisena) ületab 100 Bq/m³. Nendele andmetele tuginedes soovib WHO hoida elu, olme- ja tööruumide õhus radoonisisaldus alla 100 Bq/m³. Amet juhib tähelepanu asjaolule, et radoonisisaldus ei ole pinnases ühtlaselt jaotunud. Seetõttu tuleks alati enne hoonete ehitamist planeeritaval maa-alal teostada radooni tasemete mõõtmised. Saadud tulemuste põhjal on võimalik määrata antud ala jaoks piisavad standardis kirjeldatud radooni kaitsemeetmed. Siseruumides tuleb tagada radooniohutu keskkond vastavalt EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes“ toodule.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud. Keskkonnaamet on seisukohal (27.03.2020 nr 6-5/20/2626-2 “Ettepanekud ja märkused Peipsiääre üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõule”), et siin on võimalik alternatiivne lähenemine. Mitte nõuda pinnaseõhus radooni mõõtmist, vaid ennetavalt, lähtudes juba olemasolevast informatsioonist, radoonivastaste meetmete kasutamist, mis võib kokkuvõttes pikas perspektiivis osutada kindlamaks ja odavamaks viisiks. Eestis ei leidu asutust/ettevõtet, kellel oleks akrediteeritud radooni mõõtmine pinnaseõhus. Akrediteeringu taotlemine on aasta(te)pikkune protsess, mis eeldab edukat osalemist rahvusvahelistes võrdluskatsetes. Ilma akrediteeringuta puudub sisuline võimalus mõõtjate tegevuse kvaliteedist ülevaate saamiseks. Kui mõõtmise nõude kehtestanud organ (KOV) ei ole kehtestanud kontrollitavaid nõudeid mõõtjale, on reaalne ja Eesti praktikas juba realiseerunud oht, et nõue muutub formaalseks ja mitte ainult ei saavuta oma eesmärki, vaid hoopis kahjustab selle saavutamist.</p>
<p>Maanteeamet (Marje-Ly Rebas, peaspetsialist Tartistu teenuste osakond)</p>	<p>Lähtudes teega külgnevast hoonestusjoonest ja liikluskeskkonnast ning arvestades, et ala jääb väljaspoole planeeritud tiheasustusala, laiendada Türi vallas paikneva riigitee nr 15174 Türi-Väätsa mõlemal küljel (teelõigul riigiteest nr 5 kuni Sanderi ja Väike-Tõnise kinnistuni, ca 400 m lõik) kaitsevööndi ulatust 30 meetrini riigitee äärmise sõiduraja välimisest servast.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>

<p>25.06.2020</p> <p>kiri nr 15-2/20/11882-4</p>		
<p>Eraisikud</p> <p>25.06.2020</p>	<p>ÜP mõte, eesmärgid ja kavandatud meetmed on jäetud vabalt tõlgendatavaks, nende edaspidine mõju on selletõttu ettearvamatu ja võimaldab edaspidi subjektiivset rakendamist. Paljudel juhtudel on need ka vastuolulised ja arusaamatud. Mitmed meetmed võivad kaasa tuua liigse põhiseadusliku riive. Maaomanikel väheneb edaspidi nii ootuskindlus kui ka õiguskindlus. Palju kasutatakse vaba tõlgendamisruumiga mõisteid(maastikumuster, rohemajandus, terviklikus, sidusus, elupõlisus, ökoloogiline tasakaal, loodusalade killustatus, looduslikus jne) ja repliike, millele pole antud konkreetset tähendust. Sisuliselt tugineks edaspidine praktika ulatuslikul kaalutusõigusel, mis on vastuvõetamatu.</p> <p>Mitmeid globaalseid probleemkohti (kliimamuutused, inimeste tarbimisharjumused) on käsitletud tagasihoidlikult ning lahendusi isegi soovitude näol on pakutud kesiselt. Maakasutusviis nõnda nimetatud „loodusekaitse“ on täielikult puutumatu, loodetavat ökoloogilist kasutegurit ei hinnata ja ei kaalutleta, selle üle isegi ei arutleta (majanduslik-, sotsiaalne-, keskkonnakaitseline mõju), rääkimata ohjamismeetmete kavandamisest. Jääb mulje, et inimesed tulevikus ressursse, peale toidu, nafta, elu- ja harrastuste ruumi enam ei kasutagi või kavatsetakse need eksportida- näiteks puit. Kavandatavad lahendused toetavad eelkõige maaomandiga mitteseotud inimeste mugavust ja tujusid, kõiksugu toretarbimist, maastikukunsti ja tänaseks kujunenud harjumuspärase maastiku seisundi konserveerimist. Kõige ulatuslikumalt ja ettearvamatumalt reguleeritakse metsa majandamist, mis tänaste kliimamuutuste kontekstis on eriti arusaamatu. Sealjuures on teiste, looduskeskkonnale palju laastavamate inimese tegemiste regulatsioon kavandatud tagasihoidlikult- või üldse mitte- näiteks transport, turism ja ka lemmikloomapidamine. Põllumajandust näiteks suunatakse mahepõllunduse teele, mis võib osutada kordi ressursimahukamaks. Nii ulatusliku ja vastuolulise rohevõrgustiku rajamine aegunud ja kardinaalselt teistsuguse mõju ja ka kaitsekorruga maakonnaplaneeringule toetudes ei ole see õigustatud. Õigem on siis juba kogu valla territoorium rohevõrgustikuks tzoneerida, oleks vähemalt võrdse kohtlemise printsiipi järgitud.</p> <p>Olemasolevatesse planeeringutesse ja õigusaktidesse sisse kirjutatud aegunud või ebaõnnestunud põhimõtteid tuleks püüda teadvustada ja võimalusel ka korrastada ja kaasajastada, mida näiteks maakonnaplaneeringu RV osas mõnevõrra on ka tehtud. Osad meetmed rakenduvad olemasolevatele mahtudele (rohevõrgustik) kuid osad meetmed rakendatakse edaspidi ainult suurenevatele mahtudele (ulukite turvalisuse tagamine teedel). Miks selliselt vahet tehakse? Sellisel juhul tuleks ka rohevõrgustikust tingitud piiranguid rakendada vaid senisest suuremate tootmismahtudele- näiteks senisest suurematele raiemahtudele.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneering on koostatud kooskõlas põhiseadusega. Kaalutusõiguse kasutamine on paratamatult vajalik, eesmärgiga leida kompromiss arendustegevuse ja keskkonnasäästlike põhimõtete järgimise vahel.</p> <p>Teatavaks võetud.</p> <p>Selgitus.</p> <p>Õigusaktide sisu üldplaneeringuga kahjuks muuta ei saa ja see ei ole ka üldplaneeringu ülesanne.</p> <p>Üldplaneeringut on korrigeeritud ning meetmete rakendamise osas ei tehta vahet.</p>

	<p>Haljastus, Elamu maa-alad, Puhke- ja virgestustegevuse maa-ala, Haljasala ja parkmetsa maa-ala, Äri maa-ala, Tootmise maa-ala, Aianduse maa-ala, Mäe- ja turbatööstuse maa-ala</p> <p>1. ÜP: „Kui puudub võimalus eluasemekoha rajamiseks muule kõlvikule kui metsamaa, siis tuleb igal juhul säilitada metsa bioloogiline mitmekesisus“. Kuidas see võimalik on? Kuidas defineeritakse võimaluse puudumist?</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringu tingimust muudetakse järgmiselt: <i>“Eluasemekoha rajamisel metsamaa kõlvikule tuleb säilitada maksimaalses ulatuses kõrghaljastust ja alusmetsa taimestikku ning metsa bioloogilist mitmekesisust”.</i></p> <p>Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine on võimalik, kui säilitatakse maksimaalses ulatuses olemasolev olukord, st puude ja alustaimestiku eemaldamine toimub üksnes hoone(te), õueala ja juurdepääsutee alal.</p>
	<p>2. Haljastuse peatükis tuleks kaaluda meetmed elurikkuskomponendi osakaalu suurendamiseks maastikuarhitektuuris nagu näiteks täiendav rohestamine (puude täiendav istutamine, surnud puude ja lamapuidu kaasamine maastikuarhitektuuri, muruplatside valikuline ja reguleeritud niitmine, pesakastide paigaldamine lindudele jne). Eriti oluline on see Haljasalade ja parkmetsa maa-alade puhul, mida võiks kujundada võimalikult ürgseks ja elurikkaks- elurikkus koju kätte. Heaks näiteks on siin Kärü pargi riigimaa osa.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tingimuse lisamist kaalutakse heakorraeeskirja koostamisel.</p>
	<p>3. Avalikule haljasala ja parkmetsa maa-alale ei tohiks tehnilisi kommunikatsioone ja rajatise lubada, sest ÜP kaotaks mõtte, siis võiks neid lubada ka Looduskaitsealade sihtkaitsevöönditesse.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tehniliste kommunikatsioonide ja rajatiste rajamine on sageli läbi haljasala ja parkmetsa maa põhjendatud, nt elamute vm otstarbel ehitiste tarbeks (st ringiga vedada ei ole mõistlik).</p>
	<p>4. ÜP: „Rohevõrgustiku alal paikneva krundi aiaga piiramisel ei tohi takistada ulukite vaba liikumist“. Kuidas see võimalik on? Millal on ulukite liikumine vaba?</p>	<p>Selgitus.</p> <p>See on võimalik, kui aiaga piiratud ala ei kata kogu rohekoridori või aedade omavaheline kaugus on piisav selleks, et on tagatud aedade vahelisel alal ulukite vaba liikumine. Ulukite liikumine on vaba, kui nende</p>

		<p>liikumine jätkub tavapärasel moel.</p> <p>Peatükis 13 on toodud, et "Hajaasustuses on seni hoonestamata kruntidel uusi hooneid võimalik kavandada juhul, kui majapidamiste omavaheline kaugus on vähemalt 200 m tagamaks loomade turvalise liikumise. Rohevõrgustiku koridoris peab jääma mistahes tarastamise või muu barjääri loomise korral ulukitele vaba liikumise võimalus, koridori alaga risti suunas peab jääma vähemalt 50 m laiune koridori riba katkematuks"</p>
	<p>5. Tootmismaa-ala`lt ning mäe- ja turbatööstusmaa-alalt ei tohiks negatiivne keskkonnamõju tolm, saaste, müra väljuda. Negatiivne keskkonnamõju tuleks peatada selle tekkekohas. See peaks olema keskkonnamõju tekijaja kohustus. Kinnistuülene negatiivne keskkonnamõju ei tohiks tuua kaasa piiranguid naaberkiinnistute või ka kaugemate kiinnistute omanikele. Eksporditud keskkonnamõju leevendamine puittaimestikuga peaks olema tavaline turul kaubeldav tasuline teenus.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Nõus aga see on juba reguleeritud õigusaktidega.</p> <p>Viimase lause mõte jääb kahjuks segaseks.</p>
	<p>Maatulundusmaa- põld</p> <p>1. Metsa majandamise regulatsioonide taustal on põhimõte, et „põllumajandusmaa tuleb hoida põllumajanduslikus kasutuses“, arusaamatu. Kliima kaitseks, metsavööndile omase looduse kaitseks ja metsavööndisse sobivate majandusharude viljelemiseks tuleks põllumaid võimalikult palju metsastada. Põllumaad on alati võimalik kiiresti taastada, ongi hea kui muld vahepeal puhkab ja taastub. Soodustada ja toetada tuleks just põllumaade vahele metsaga kaetud alade juurde tegemist, et vähendada suurte põllumassiivide pindala. Elurikkusele on mosaiikne põllumajandusmaastik parem kui suured põllumassiivid. Kõlvikute mitmekesisus ja rotatsioon võiks olla üks maheduse komponent.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Metsast põllumaa tegemine ei ole nii lihtne. Põllumajandusmaade säilitamise printsiip pärineb Maaeluministeriumilt.</p>
	<p>2. Enne kui eelistada mahepõllumajanduslikku tootmist, tuleb selgeks teha mis see on ja milline on selle ökoloogiline kasutegur tervikuna, arvestades kõigi ökoloogiliste ressursside kulu, seal hulgas põllupinna vajadust. Kas mahetootmisega on võimalik kogu inimkond ära toita? Kui need asjad on teada, tuleb need ÜP-sse lisada ja alles siis saab öelda millist põllumajandusviisi tuleks eelistada.</p>	<p>Teatavaks võetud.</p> <p>Maaeluministerium defineerib mahepõllumajandust kui sellist põllumajanduslikku tootmisviisi, kus pööratakse suurt tähelepanu keskkonnahoiule ja ökoloogilisele tasakaalule. "Eesti mahepõllumajanduse arengukava</p>

		<p>aastateks 2014–2020” on toodud eesmärk mahepõllumajanduse konkurentsivõime parandamine ja kohaliku mahetoidu tarbimise suurendamine.</p> <p>Praktikas ei realiseeru niikuinii 100% mahepõllumajanduslik tegevus ja ühtlasi on mahepõllumajandus esitatud soovituslikuna.</p>
	<p>3. Põllumajanduslikul tootmisel tuleks kavandada meetmeid/soovitusi elurikkuse ja keskkonna kaitseks (...ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine...), mida tulundusmetsas on kuhjaga (Näiteks ÜP: „raielangi kavandamisel on soovitatav jälgida, et ei tekiks mürakoridore“. Põllumaadel oleks vajalik olemasolevad mürakoridorid kaardistada, et need soovitada metsastamise teel sulgeda. Vt ka p1)</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Põllumajandusmaade kasutamise tingimuste alla kuulub üldplaneeringus sätestatud nõue mitte halvendada veekogude seisundit.</p> <p>Teadaolevalt puuduvad vallas sellised mürakoridorid, mis on tekkinud avatud põllumajandusmaastiku tõttu ja mida oleks vaja metsastamise teel piirata.</p>
	<p>Maatulundusmaa- mets</p> <p>1. Kuidas on võimalik tagada metsa, kui ökosüsteemi kaitse ja säästev majandamine eraldiseppõhiselt- või kuidas on mõeldud? Üks ja sama metsaeraldus ei saa samaaegselt tagada elustiku mitmekesisust, tootlikkust, uuenemisvõimet, elujõulisust ja rahuldada samaaegselt ka ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi. ÜP selleks ongi, et kokku leppida, millist funktsiooni üks või teine metsa eraldus või mõni muu kõlvik konkreetsemalt täitma peab. Seaduse üldist mõtet ei saa ÜP-sse eraldiseppõhiselt ümber kopeerida, sest nendel kahel asjal on õigusloomes erinevad eesmärgid ja funktsioonid. Piisab kui öelda, et tulundusmets on ette nähtud tulu teenimiseks metsa maalt ja seda tuleb teha vastavalt Metsaseadusele.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringus ei ole sätestatud tingimused metsade majandamiseks eraldiseppõhiselt, vaid üldises plaanis (üldplaneeringu täpsusastmes).</p>
	<p>2. ÜP-s on kajastamata puidu tähtsus keskkonnasõbraliku ja süsinikuneutraalse algmaterjalina ja energiakandjana ning puidukasutuse positiivne mõju kliimamuutuste ohjeldamiseks. Metsa majandamine sobitub metsavööndisse paremini kui mistahes teine sektor, kuna tugineb looduslikule suktessioonile, mis metsavööndis on puittaimestik ja puidukasutus tugineb bioloogilisele aineringle. Metsavööndis on loodusega rohkem kooskõlas puidu ja puittoodete, mitte pulliliha, piimatoodete ja teravilja eksport. Metsamajandus baseerub</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p> <p>Teie poolt esitatud seisukohad tuleb lahendada metsanduse arengukavas, mida hakatakse meile teadaolevalt peagi koostama (uut metsanduse arengukava).</p>

	<p>metsavööndile omasel puittaimestikul ja taaskasutab looduslikku süsinikuringet. Sealjuures asendatakse fossiilsel süsinikuvarul põhinevaid materjale ja energiakandjaid ja metsamajandus ise on väikese fossiilse sisendiga, mistõttu on puidukasutus teiste sektoritega võrreldes suure ökoloogilise kasuteguriga. Erinevalt puidu tootmisest metsamaal on toidu tootmine põllumaal ÜP-s eesmärgina ära nimetatud: „Keskmisest kõrgema boniteediga põllumajandusmaa kui piiratud ja taastumatu ressurs on väärtus, mida tuleb kasutada eelkõige toidu tootmise eesmärgil“. Siinjuures juhin tähelepanu, et hoopis toidu tootmine metsavööndis põlluks raadatud metsamaal on nii kliimastabiilsuse, metsavööndile omase elurikkuse kui ka kulutatavate ressursside seisukohalt vägagi looduskeskkonda ja metsavööndile omast elurikkust laastav tegevus.</p>	
	<p>Teed 1. Lageraie keeld teekaitsevööndis 30 meetri lauses ribas on põhjendamatu, sest suured puud kukuvad teele. Ka Maanteeamet ise seda ei rakenda- teekaitsevööndisse ei lubata isegi säilikipuid jätta. Tee ärte avamist tuleks hoopis igati soodustada. See teema vajaks ÜP menetlemise käigus selgitamist ja lahti kirjutamist ja ka seadusandja tähelepanu juhtimist.</p>	<p>Selgitus. Antud nõe on toodud seaduses ning seaduste muutmine ei ole üldplaneeringu pädevuses. Vajalik nähtavus (nähtavuskaugused) on sätestatud asjakohases määruuses, see sõltub tee klassist, projektkiirusest, projekteerimise lähtetasemest jm näitajatest.</p>
	<p>2. Teedel ja raudteedel tuleks ette näha abinõud ulukite ja lindude ohutuse tagamiseks. 31.01.2019 oli Eestis arvel 931 262 sõidukit. Ornitoloogide hinnangul hakkab näiteks asfaltteedel keskmiselt 1,8 lindu 10 km kohta päevas, mis arvestades meie teede olemist on Eestis vähemalt 2 000 000 lindu aastas. Metskitsedega oli näiteks 2019 aastal keskkonnaagentuuri andmetel 4885 liiklusõnnetust. Lisan Maanteeameti poolt välja antud käsiraamatu konfliktide määratlemiseks ja tehnilised lahendused meetmete rakendamiseks https://www.mnt.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/1286480217.pdf Miks näeb ÜP meetmeid ette vaid senisest suuremate liiklusmahtude korral?</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Üldplaneeringu seletuskirja korrigeeritakse ning kõikide riigiteede rekonstrueerimisel ja rajamisel tuleb arvestada konfliktikohtadega.</p>
	<p>3. Teed ja raudteed ei ole kajastatud müra, saaste ja tolmu allikana. Teedelt ei tohiks negatiivne keskkonnamõju tolm, saaste, müra väljuda. Negatiivne keskkonnamõju tuleb peatada selle tekkekohas teemaal. See peaks olema keskkonnamõju tekitaja kohustus. Kinnistu ülene negatiivne keskkonnamõju ei tohiks tuua kaasa piiranguid naaberkiinnistute või ka kaugemate kiinnistute omanikele. Eksporditud keskkonnamõju leevendamine puittaimestikuga peaks olema tavaline turul kaubeldav tasuline teenus.</p>	<p>Selgitus. Nõus aga see on juba reguleeritud õigusaktidega. Müra, saaste ja tolmu levik on reguleeritud vastavasisuliste õigusaktidega piirväärtuste seadmise kaudu. Teede ääres on seadusest tulenevalt kaitsevöönd, kus tuleb arvestada müra, saasteainete ja</p>

		<p>tolmu levimisega ja kus Maanteeamet üldiselt ehitustegevust ei toeta.</p> <p>Viimase lause mõte jääb kahjuks segaseks.</p>
	<p>Kaitsealused loodusobjektid</p> <p>1. Hindamata on kaitsealuste loodusobjektide loodetav ökoloogiline kasutegur tervikuna, nende keskkonnamõju, seal hulgas ressursside kulu ja mõju kliimale.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ÜP peaks seadma tingimused ka Looduskaitsealuse alusel kehtestatud piirangutele. Milline võiks olla kaitsealuse maa pindala ülempiir? ÜP- ga tuleks see kehtestada. ÜP peaks maaomanikele andma kindlustunde, et uusi kaitsealasid ja piiranguid Looduskaitsealuse alusel enam juurde ei tehta. ○ Kui palju kulutab ressursse nn. „loodusobjektide“ tänaseks kujunenud seisundi säilitamine? ○ Kui palju bioloogiliste aineringete potentsiaalset asendatakse majanduses selle tõttu hoopis fossiilsetest varudest pärit toormega? ○ Kas kõik olemasolevad „loodusobjektid“ ikka on vajalikud ja väärivad seisundi säilitamiseks kulumist ressursse? Kas inimtekkelised toorekooslused ikka on loodusobjektid? Kas inimtekkeliste koosluste seisundi säilitamine või nende kujundamine ikka on looduskaitse või on tegu maastikukunstiga? Nimetame asju õigete nimedega. 	<p>Tegemist ei ole üldplaneeringu ülesannetega.</p>
	<p>Rohevõrgustik (edaspidi RV)</p> <p>1. ÜP RV peatükis on palju vastuolulist, ilukirjanduslikku ja mitmeti tõlgendatavat teksti, mis on tasakaalust väljas ja võib selle tõttu tulevikus palju pahandust põhjustada.</p>	<p>Rohevõrgustiku alal vaadatakse tingimused üle ja vajadusel täpsustatakse.</p>
	<p>2. Palun selgitada: Mis on rohemajandus? Kas metsa- ja põllumajandus on rohemajandus? Kas turism on rohemajandus? Kuidas (põhimõtteline selgitus) kavandatav RV kaitsekord leevendab kliimamuutusi ja tagab stabiilset keskkonnaseisundit? Milline on väärtuslik ökosüsteem ja milline on mitteväärtuslik ökosüsteem? Väärtuslikud ökosüsteemid eeldatavasti juba on kaitse all Looduskaitsealusega. Kas kavatakse kaitsta topelt, või hakatakse väärtuslikke ökosüsteeme juurde otsima?</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Rohemajandus on majandus, mille tagajärjel paraneb inimeste heaolu ja sotsiaalne õiglus, mis ei põhjusta keskkonnamõju ja survet loodusvaradele ja on seega vähese CO₂-heitega, ressursitõhus ja ühiskonda kaasav majandus. Metsa- ja põllumajandus on rohemajandus, kui on kooskõlas rohemajanduse tingimustega.</p>

		<p>Kliimamuutuste leevendamine on võimalik rohealade maksimaalse säilitamise ja sellisel aladel arendustegevuse reguleerimise kaudu.</p> <p>Rohevõrgustiku eesmärk on väärtuslike ökosüsteemide kaitse ehk kõik mis on kaastaud rohevõrgustikku, on väärtuslik ökosüsteem.</p> <p>Planeerimisseaduse kohaselt on üldplaneeringu ülesanne rohevõrgustiku asukoha ja tingimuste sätestamine. Seega paratamatult kattuvad osaliselt looduskaitse objektid ja rohevõrgustik.</p>
	<p>3. Palun selgitada: Milline on „RV-ga arvestav majandustegevus“- kuidas see arvestamine hakkab tulevikus toimuma? Mida tähendab: „Säilitada tuleb RV terviklikkus, sidusus ja vältida loodusalade killustamist“. Mis on loodusala? Kas nende põhimõtete alusel on tulevikus võimalik metsamajandamisele seada täiendavaid piiranguid- piirata lageraiet jms.? ME EI OLE SELLEGA NÕUS! Selline tekst võib edaspidi mõjutada Metsaseaduse toimimist ja metsa majandamist drastiliselt.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringus toodud tingimused RV-s tegutsemisel täidavadki tegelikult eesmärki tagada RV terviklikkus ja sidusus (nt ühtegi koridori ei tohi läbi lõigata, ei tohi rajada ette barjääre, mis takistavad loomade ja inimeste liikumist looduses jm).</p> <p>Eemaldatakse eraldiseisev nõue säilitada RV terviklikkus ja sidusus ja vältida loodusalade killustamine.</p> <p>Sõna “loodusala” asendatakse sõnaga “looduslik ala”. Tegemist on alaga, kus puudub inimtegevus ja tehiskujud objektid.</p> <p>Üldplaneeringuga ei saa lageraiet keelata, see oleks vastuolus metsaseadusega. Metsaseadus kehtib olenemata üldplaneeringust.</p>
	<p>4. ÜP: „RV struktuuri olulist muutmist ettenägeva tegevuse kavandamisel tuleb viia läbi keskkonnamõju hindamine“. Palun defineerida RV struktuuri olulist muutmist</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>

	<p>ettenägev tegevus. Kes seda tulevikus ütlema hakkab?</p>	<p>RV struktuuri muutmine on oluline, kui arendustegevusega lõigatakse läbi rohekoridor või säilib tugialast selline osa, mis ei täida selle funktsioone enam. Lisame selgituse ka üldplaneeringusse. Otsustaja, st tegevusloa andja otsustab seda.</p>
	<p>5. RV üldise lõike 3 sõnastus on pealiskaudne, mõisted on ebaselged ning tekst on mitmeti tõlgendatav ja vastuoluline:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ „Vältida elupaikade seisundi halvenemist“ - kes ja mille alusel seda tulevikus arvama hakkab? ○ „Vältida liikide häirimist“ - palun täpsustada kuidas saab liike häirida? Kui on mõeldud isendite häirimist, siis tuleks see defineerida ja täpsustada. Kas nende põhimõtete alusel on tulevikus võimalik metsamajandusele seada täiendavaid piiranguid- kehtestada linnurahu jms.? ME EI OLE SELLEGA NÕUS! Igasugune inimtegevus eriti transport, lemmikloomapidamine, põllumajandus häirib ja surmab isendeid (raie ainult kuni 100 000 muna/poega, transport vähemalt 2 000 000 vanalindu ja vanemateta jäänud munad /pojad pealekauba, kassid 7-11 000 000 lindu). ○ „Vältida tegevust mis ohustab piirkonna ökoloogilist tasakaalu“ - Palun defineerida ja loetleda millised need tegevused on või millised kindlasti pole. Muidu hakkab keegi seda tulevikus arvama. Mida siin ökoloogilise tasakaalu all mõeldakse? ○ „Säilitada olemasolev looduslik kooslus“ - kes ja kuidas koosluste looduslikkust määrama hakkab? Mis on kriteeriumid? Meie teada on enamik koosluseid inimõjudega. ○ „Säilitada side rohevõrgustiku tugialade vahel“ - milles see side seisneb? Palun täpsustada. Millal loetakse side katkenuks? Kas loetletud põhimõtete alusel on tulevikus võimalik metsa majandamist piirata? ME EI OLE SELLEGA NÕUS! Miks see vajalik on? Kas lageraie lank on roheline võrgustiku osa? Niit, heinamaa, põld on ka lagedad. ○ „Eesmärk on säilitada maastikuline ja bioloogiline mitmekesisus metsakooslused, poollooduslikud ja looduslikud niidud ja neid ühendavad koridorid“ Sellised eesmärgid on vastuolulised. Kas hakatakse inimese poolt raadatud lagedate vahel lagedaid koridore säilitama? Kas metsastamisega on võimalik lagedate alade vaheline side (lagedad koridorid) läbi lõigata? Kas metsastunud heina- ja karjamaad ja nende vahelised koridorid tuleb taastada? Miks tänane seisund parem on kui eiline või homme? ○ Sõnagi pole juttu kliimaeesmärkidest, puidu kui keskkonnasõbraliku 	<p>Selgitus.</p> <p>Rohevõrgustiku tingimusi korrigeeritakse selliselt, et need oleksid võimalikult konkreetsed ja üheselt arusaadavad.</p> <p>Rohevõrgustik ei paikne ainult metsasel alal. Oluline on see, et tegemist oleks loodusliku alaga, kuid kohati hõlmab ka põllumajanduslikus kasutuses olevat maad. Rohevõrgustiku planeerimise põhimõtted on kirjas rohevõrgustiku planeerimisjuhendis (Keskkonnaagentuur, Hendrikson&Ko, 2018). Juhendis on välja toodud, et rohevõrgustik pakub ka rekreatiivseid teenuseid, st ei ole mõeldud ainult loomadele, lindudele.</p> <p>Kooslused võivad aja jooksul muutuda. Oluline ei ole nende ruumilise paiknemise säilimine, vaid looduslik mitmekesisus.</p> <p>KSH aruandes on antud ülevaade kliimamuutustega kaasnevatest mõjudest ja nendega kohanemisest. Sellest tulenevalt on Türi valla üldplaneeringus arvestatud kliimamuutustest tingitud mõjutustega ja kohanemisvajadusega.</p> <p>Üldplaneeringus on toodud, et soodustada tuleb kohalikele</p>

	<p>tooraine ja energiakandja tähtsusest kliimastabiilsuse saavutamisel ja metsa majandamisest kui ainukesest sektorist mis seda puitu toodab - see peaks olema RV põhiline funktsioon (vt. ka selgitusi maatulundusmaa-mets lõigus).</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ „Soovitatav on bioloogilist looduslikku mitmekesisust suurendavate/ täiendavate ja olemasolevat maastikumustrit (mis see on- palun selgitada?) toetavate põlluservade, kraavide, teede- ja metsaservade ning väikesepinnaliste biotoopide säilitamine“ <p>Miks sellist detailset maastikukunsti Planeerimisseadusega viljelema peab-nimetame seda vähemalt õige nimega? Kes ütleb, mis on ja mis pole väikesepinnaline biotoop?</p>	<p>biokütustele tugineva energeetika arengut.</p> <p>Üldplaneeringut täiendatakse järgmiselt: <i>“Eesmärk on säilitada maastikuline ja bioloogiline mitmekesisus, metsakooslused, poollooduslikud ja looduslikud niidud ja neid ühendavad koridorid. Oluline on maastikulist mitmekesisust suurendavate põlluservade, kraavide, teede- ja metsaservade ning väikesepinnalised biotoobid”</i>. Kivikuhjad, metsatukad põldude vahel kuuluvad väikesepinnaliste biotoopide hulka.</p>
	<p>6. ÜP: „Veekogude kallaste hooldamine ja kasutamine ei tohi oluliselt muuta veekogude looduslikku seisundit“. Kus on näidatud looduslikus seisundis veekogud ja milles see looduslikkus seisneb või on looduslikkuse all mõeldud midagi muud?</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringut korrigeeritakse järgmiselt: <i>“Veekogude kallaste hooldamine ja kasutamine ei tohi halvendada veekogude seisundit”</i>.</p>
	<p>Roheline võrgustik- arendustegevus ja ehitamine</p> <p>Palun täpsustada mõiste „majapidamiste omavaheline kaugus“ - asendada mõistega „hoonete omavaheline kaugus“. Palun põhjendada ÜP-ga kehtestatud piirmäärased majapidamiste omavaheline kaugus 200 m ja katastriüksuse pind 2 ha. Sellise ulatusega piirang välistab ehitamise- samahästi võiks ehitamise keelata</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringus asendatakse <i>“majapidamiste omavaheline kaugus”</i> mõistega <i>“õuealade omavaheline kaugus”</i>.</p>
	<p>RV maatulundus maa-ala</p> <p>Maatulundusmaad tuleks lubada majandada vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja metsa vastavalt Metsaseadusele. Kõiksugu ebamääraseid ja vastuolulisi soovitusi pole vaja lisada.</p> <p>Maa sihtotstarbe muutmine sh. raadamine tuleks lubada tavapärasel korras sh metsamaal, välja arvatud juhul kui soovitakse arendada või ehitada teisiti ÜP-ga ette nähtud piirmääradest (ÜP projektis 200m, 2 ha, ja 50m).</p> <p>Punkti 2 kolmas lause on vastuoluline, ebamäärane ja arusaamatu- vajab täpsustamist, tuleks ringi sõnastada (vt ettepanekud).</p>	<p>Rohevõrgustiku alal vaadatakse tingimused üle ja vajadusel täpsustatakse.</p>
	<p>Väärtuslik maastik (VM), ilus teelõik, vaatekoridor (kaitse-, maakasutus- ja ehitustingimused)</p> <p>1. Selles peatükis on maaomanikele seatud olulisi tegevuspiiranguid, näiteks saab keelata päikese ja tuuleparkide rajamist ning metsastamist ja seatakse konkreetseid</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Päikese- ja tuuleparkide rajamise keeldu väärtuslikul maastikul peab</p>

	<p>kohustusi „Vaadete avamiseks tuleb eemaldada vaadet sulgevad väheväärtuslikud puud ja põõsad“. Lisaks on vastuolo Metsaseadusega „puistu väärtus tuleb hinnata vaadete avamise käigus“.</p>	<p>kohalik omavalitsus vajalikuks, et säilitada väärtuslike maastike väärtus ja esinduslikkus.</p> <p>Metsastamine on keelatud ainult kohtades, kus kohaliku omavalitsuse hinnangul peavad säilima vaatekoridorid. Metsastamise korral kahjuks ei ole vaatekoridoride säilitamine võimalik.</p> <p>Nõue: <i>“puistu väärtus tuleb hinnata vaadete avamise käigus“</i> eemaldatakse ja jäetakse üksnes nõue <i>“vaadete avamiseks tuleb eemaldada vaadet sulgevad väheväärtuslikud puud ja põõsad”</i>,</p>
	<p>2. VM eesmärgid on kattuvuse korral vastuolus RV eesmärkidega.</p>	<p>Kohaliku omavalitsuse hinnangul vastuolu puudub.</p>
	<p>3. Meile teadaolevatel VM-I ja ilusatel teelõikudel (Käru-Rõusa) pole midagi väärtuslikumat ja ilusamat kui mujal Eestis. Palun selgitada milles see väärtus ja ilu seisneb.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Väärtuslike maastike kaitseväärtused on toodud nii üldplaneeringu eelnõus kui ka maakonnaplaneeringus. Väärtuslikud maastikud on määratud maakonnaplaneeringus ning üldplaneeringuga täpsustati piire ja tingimusi. Kui teil on selge ja põhjendatud ettepanek piiride muutmiseks siis palun see esitada.</p>
	<p>ÜP-s puuduvad kompensatsioonid ja leevendusmeetmed Sellisel kujul ÜP-le toetudes on võimalik edaspidi raiemahtu ja sellest tulenevalt ka puidukasutust oluliselt väheneda ning metsastamist-, ehitamist- ja teisi maakasutusviise- (näiteks päikesepargid) keelata. Puuduvad vastavad mõjuhinnangud ja kompensatsioonimeetmed- esitatud kujul tuleks rohevõrgustik, väärtuslikud maastikud ja vaatekoridorid maamaksust 100% vabastada.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringu ülesanne ei ole kompensatsioonimeetmete määramine. Leevendusmeetmed on üldplaneeringus erinevate teemade all toodud. Üldplaneeringuga ei keelata metsastamist, ehitamist ja muud arendustegevust, vaid reguleeritakse erinevate tingimuste ja piirangute seadmisega. Maamaksust</p>

		<p>vabastamise küsimus ei ole üldplaneeringu pädevuses.</p>
	<p>ETTEPANEKUD: 1. Palume kõik meile kuuluvad maatükid (nimekiri on saadetud koos meie kaasamistaotlusega) rohevõrgustikust ja väärtuslikest maastikest välja arvata kuna selline RV ja VM sisu ja kaitsekord ei ole meile vastuvõetav, sest ei vasta säästlikkuse printsiipidele, ei taga meie õiguskindlust ja võib olla vastuolus paljude põhiseaduse printsiipidega ning selle eesmärgid on ebaselged, vastuolulised, arusaamatud ja võimaldavad tulevikus ulatuslikku subjektiivset ja ettearvamatut rakendamist.</p>	<p>Selgitus. Rohevõrgustiku alad on määratud maakonnaplaneeringutega, mis on üldplaneeringu mõttes ülenev õigusakt ja seega järgimiseks kohustuslik. Üldplaneeringuga on võimalik rohevõrgustiku piire korrigeerida, kuid selle võimaluse mõte ei ole olnud korrigeerimine üksikute maaüksuste ja elamute osas. Vastavalt isiku poolt eelnevalt edastatud ettepanekutele, on antud piirkonnas rohevõrgustikku korrigeeritud ulatuses, kus see oli mõistlik. Samuti on rohevõrgustiku olulisust tähendatud üleriigilises planeeringus, kus on toodud välja, et rohevõrgustiku olulist vähenemist ette ei nähta ning rohevõrgustiku sidususe säilitamine on nii maakonnaplaneeringu kui üldplaneeringu ülesanne. Üldplaneeringus on roheline võrgustik kavandatud selliselt, et selle struktuurid ei kattuks konfliktsete maakasutustega nagu näiteks tiheasustusega alad ja muud intensiivse maakasutusega maa-alad (tootmise maa-alad, äri maa-alad, segaotstarbega maa-alad, elamu maa-alad). Üldplaneeringu põhilahendusele vastavalt jääb asustus rohevõrgustiku aladel hajusaks. Rohevõrgustiku täpsustamisel on lahendatud võimalikud konfliktide kohad ja jälgitud, et tuumalade vaheline</p>

		sidusus rohekoridoride näol säiliks.
	<p>2. Täname, et olete rohevõrgustiku osas meie eelmise taotlusega osaliselt arvestanud, kuid palume likvideerida roheline koridor Kändliku ja Jõeküla külavahelt ..... maa-üksustelt. Seal on inimeste majapidamised (4 tükki lähestikku)- ..... me ei soovi, et sinna lastele ja lemmikloomadele ohtlikke ning aiandust häirivaid metsloomi meelitatakse. Seal on tiheda liiklusega Kärü-Rõusa maantee kus olen 2 km lõigul fikseerinud 2020 aastal kahe kuuga 7 linnusurma. Pikki kavandatavat rohekoridori kulgeb metsamajanduslik tootmismaa, metsatee, laoplatsid. Oleme oma soovi eelmises taotluses põhjendanud piisavalt. See, et oleme külavahel metsamajandust praktiseerinud, ei tähenda seda, et sinna roheline koridor sobiks. Sama hästi võiks Türi linna hoonestatud alale rohekoridori teha. Sellist konfliktsituatsiooni ei tohi tekitada.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tegemist on kahte tuumala ühendava rohekoridoriga, mis on juba mõistlikus ulatuses korrigeeritud ning mille osas ei ole rohevõrgustiku eesmärke silmas pidades edasine korrigeerimine võimalik.</p>
	<p>3. RV ja VM aladel tuleb rakendada leevendusmeetmena 100% maamaksuvabastust kuna nende kaitsekord võimaldab kehtestada olulisi tegevuspiiranguid sh tegevusi keelata ja sisuliselt välistab arendamise ja ehitamise.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Maamaksust vabastamise küsimus ei ole üldplaneeringu pädevuses.</p>
	<p>4. Ette tuleb näha konkreetsed meetmed RV-st ja teavituskohustusest tingitud kahjude ja saamata jääva tulu hüvitamiseks.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Rohevõrgustiku alal tegutsemine ei ole üldplaneeringu tingimustega keelatud ning kahjude ja saamata jäänud tulude hüvitamise regulatsiooni kehtestamine ei ole üldplaneeringu ülesanne.</p>
	<p>5. Katastriüksuse minimaalse suuruse piirmääraks kehtestada RV-s 2 ha asemel 1 ha ja lubada seni hoonestamata kruntidele rajada uusi hooned minimaalselt 100 m kaugusele olemasolevatest hoonetest.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tingimuste eesmärk on tagada ulukite vaba liikumine rohevõrgustiku alal, mida täidab hoonete vahekaugus minimaalselt ulatuses 200 m. Väiksema vahemaa puhul ei ole uluki liikumine kahe elamu vahel võimalik.</p> <p>Arvestades, et rohevõrgustik paikneb hajaasustatud piirkondades, ei ole krundi minimaalsuurusena 2 ha ebamõistlik.</p>

	<p>6. Väljaspool kehtestatud piirmäärasid ja juba hoonestatud kinnistute puhul ei tohiks rakendada kaalutlemisvõimalust, vaid raadamist ja uute hoonete rajamist tuleks lubada tavapärasel korras sh metsamaal. Kaalutusõigusel on mõte vaid piirmäärade raames.</p>	<p>Selgitus. Üldplaneeringu seletuskirjast on eemaldatud raadamist puudutavad tingimused.</p>
	<p>7. RV metsamaad tuleks majandada vastavalt Metsaseadusele ja seda tuleks vältida ÜP-s lühidalt, selgesõnaliselt ja ilma täiendavate soovitude ja ebamääraste piiranguteta. Metsaseadus reguleerib metsa majandamist piisavalt, mistõttu pole täiendav regulatsioon ÜP-ga metsamaa osas vajalik.</p>	<p>Selgitus. Rohevõrgustiku alal vaadatakse tingimused üle ja vajadusel täpsustatakse. Nii üleriigilises planeeringus kui maakonnaplaneeringus on toodud välja üldplaneeringu ülesandena rohevõrgustiku kasutustingimuste täpsustamine. Seega on riigi tasandil peetud oluliseks, et rohevõrgustiku kasutustingimused kehtestatakse üldplaneeringus ja rohevõrgustikus asuvate metsamaade majandamine ei saa toimuda ainult metsaseaduse alusel. Kohalik omavalitsus ei saa täielikult kõrvale kalduda maakonnaplaneeringus toodud tingimustest, võimalik on neid täpsustada.</p>
	<p>8. ÜP-s tuleb ette näha meetmed fossiilse süsinikuemissiooni, mida teadlased peavad kliimamuutuste põhjustajaks, vähendamiseks.</p>	<p>Selgitus. Tegemist on üldplaneeringu jaoks „liiga suure eesmärgiga“, mida saab käsitleda/reguleerida kõrgemasandiliste arengustrateegiate ja valdkondlike arengukavadega ning mis on seotud riigi tasandil tehtavate poliitiliste otsustega.</p>
	<p>9. ÜP-s sh RV-s tuleks arusaadavalt ja igakülgset kajastada metsa majandamise positiivset keskkonnamõju. Metsa majandamine sobitub metsavööndisse paremini kui mistahes teine sektor, kuna tugineb looduslikule suktessioonile, mis metsavööndis on puitaimestik ja puidukasutus tugineb bioloogilisele aineringle. Kajastada tuleb puidu olulisust keskkonnasõbraliku</p>	<p>Selgitus. Üldplaneeringu ülesanne on metsa olulisust kajastada pigem rohevõrgustiku toimimise tagajana.</p>

	<p>ning süsinikuneutraalse algmaterjali ja energiakandjana, samuti puidukasutuse ja metsa majandamise positiivset mõju kliimamuutuste pidurdajana.</p>	<p>Kindlasti ei tähenda see, et ühte osa väärtustades, ei peeta metsa majandamist oluliseks. Üldplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eesmärk on kajastada ja hinnata üldplaneeringu ülesannetest tulenevat ning metsa majandamist selliselt üldplaneeringus ei käsitleta. Teie poolt esitatud seisukohad tuleb lahendada metsanduse arengukavas, mida hakatakse meile teadaolevalt peagi koostama (uut metsanduse arengukava).</p>
	<p>10. ÜP raames tuleks selgitada välja mahepõllumajanduse sisu ja selle ökoloogiline kasutegur tervikuna.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tegemist ei ole üldplaneeringu ülesandega.</p> <p>Maaeluministerium defineerib mahepõllumajandust kui sellist põllumajanduslikku tootmisviisi, kus pööratakse suurt tähelepanu keskkonnanõuile ja ökoloogilisele tasakaalule. "Eesti mahepõllumajanduse arengukava aastateks 2014–2020" on toodud eesmärk mahepõllumajanduse konkurentsivõime parandamine ja kohaliku mahetoidu tarbimise suurendamine.</p>
	<p>11. Looduskaitseseadusega kaitstavatele loodusobjektidele ja kehtestatavatele piirangutele tuleb ÜP-ga kehtestada mõjuhinnangu (keskkonna-, kliima-, sotsiaalse- ja majandusliku mõju) nõue. Kaitsealusele maale tuleks ÜP-s kehtestada pindala ülempiir.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Tegemist on riigi menetlustega, mille osas ei ole üldplaneeringuga võimalik selliseid piiranguid seada.</p>
	<p>12. Tootmiskaad, asulad, teed ja raudteed tuleb kajastada müra, saaste ja tolmu allikana ning selles osas tuleb seada kohustused rajatiste omanikule.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Müra, saaste ja tolmu levik on reguleeritud vastavasisuliselt</p>

		<p>õigusaktidega piirväärtuste seadmise kaudu. Tootmiskaade puhul on erinevate keskkonnamõtjude osas kehtestatud tingimused, mida sellist ala arendades tuleb arvestada.</p> <p>Teed on ka hetkel kajastatud müra, saaste ja tolmu allikana, kuid olemasoleva tee äärde ehitamisel lasub kohustus sellega arvestada siiski arendajal. Teede ääres on seadusest tulenevalt kaitsevöönd, kus tuleb arvestada müra, saasteainete ja tolmu levimisega ja kus Maanteeamet üldiselt ehitustegevust ei toeta.</p>
	<p>13. ÜP raames tuleks teadvustada liikluses, põllumajanduses, rajatiste tõttu hukkuvate ja lemmikloomade poolt surmatavate lindude- ja ulukite arv ja kavandada meetmed/soovitused liikide/isendite häirimise ja surmade vähendamiseks https://www.mnt.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/1286480217.pdf .</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Üldplaneeringus on märgitud olulised konfliktkohad ulukite liikumisteedel maanteedega. Rohevõrgustikus on seatud tingimus:</p> <p><i>“koridoride ja tugialade lõikumisel riigimaanteega (konfliktkohad) tuleb parandada nähtavust ja kavandada abinõud loomade liikumisvõimaluste säilimiseks. Maanteede ja rohevõrgustiku koridoride lõikumispaikades tuleb arenduste/rekonstrueerimise korral objektide kavandamise (planeerimise, projekteerimise) faasis ette näha toimivad lahendused konfliktide leevendamiseks, kasutades vastavalt vajadusele tee-ehituslikke, liikluskorralduslikke jm asjakohaseid meetmeid”</i></p> <p>Väiksemate loomade rännuteed üle põhimaantee on võimalik tagada truupide kaudu teetammis. Suurulukid pääsevad üle</p>

		<p>põhimaantee, tee ääres võib nende liikumist suunata (nt aedadega). Vajadusel tuleb kavandada eritasandilised ristumisvõimalused teedega loomatunnelite ja sildade näol.</p>
	<p>14. ÜP raames tuleks ette näha meetmed/soovitused elurikkuse suurendamiseks asulates, haljasaladel, põllumajandusmaastikul ja tööstusmaastikel nagu näiteks täiendav rohestamine (puude täiendav istutamine, surnud puude ja lamapuidu kaasamine maastikuarhitektuuri, muruplatside valikuline ja reguleeritud niitmine jne).</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Antud teemate reguleeritakse heakorraeskirjaga.</p> <p>Türi vallas ei ole kriitiliselt vajalik kehtestada eraldi haljastuse osakaalu nõue (selle kontrollimine keeruline) ning arvestades haljastuse (sh kõrghaljastuse) rohkust Türi vallas, ei näe me selleks ka vajadust.</p>
	<p>15. RV maatulunduse maa-ala punkt 2 kolmas lause tuleks ringi sõnastada: Praegune sõnastus- Väljapool looduskaitseeaduse mõistes kaitstavaid alasid ning registreeritud kaitsealuste liikide elupaiku on soovitat sarnaselt sarnaselt eelnimetatud aladega metsade majandamine ja kasutamine sellisel moel ning tempos, et säiliks iseloomulik bioloogiline mitmekesisus, produktiivsus, taastumisvõime ja elupõlisus(mis see on?) ning ühtlasi nende potentsiaal täita nüüd ja tulevikus ökoloogilisi ja sotsiaalseid funktsioone nii valla kui ka üleriigilisel tasandil. Uus sõnastus- Väljapool looduskaitseeaduse mõistes kaitstavaid alasid ning registreeritud kaitsealuste liikide elupaiku on soovitat metsade majandamine ja kasutamine sellisel moel ning tempos, et säiliks tulundusmetsale iseloomulik elurikkus, puidu produktiivsus (raiemahud ei tohiks väheneda), puiduvaru taastumisvõime (kvaliteetse puidu juurdekasv peab taastuma) ning ühtlasi nende potentsiaal täita nüüd ja tulevikus ökoloogilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke funktsioone nii, et sealjuures oleks tagatud ka jätkusuutlik kliimaneutraalsus ja kõigi ressursside säästlik kasutamine nii valla kui ka üleriigilisel tasandil.</p>	<p>Sõnastust täpsustada selliselt, et olemasolevale sõnastusele lisada „metsade, sh tulundusmetsade majandamine ja kasutamine ...“.</p> <p>Samuti eemaldatakse elupõlisuse säilitamise nõue.</p> <p>Metsaseadus reguleerib metsanduse suunamist, metsa korraldamist ja majandamist. Metsanduse arengukava on dokument, millega kinnitatakse strateegilised suunad metsade majandamisel.</p>
<p>Eraisik</p> <p>26.06.2020</p>	<p>Piirdeaiaid (lk 15). - piirdeaegade kõrgus võiks olla sõnastatud kuni-kõrgusena mitte fikseeritud numbrina, et ei jääks muljet justkui madalam piire pole lubatud.</p> <p>Tootmisalade ümber peaks olema lubatud ka läbipaistmatud piirded. Nt Kaare tn uuendamise käigus uuendati sealse tootmisala piire poolläbipaistvaks ning nüüd on sealne tootmistegevus kõigile inetult näha.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Seletuskirja tabelisse lisatud „piirdeaia maksimaalne kõrgus“ ning tootmise maa-ala juurde, et erandjuhul on lubatud ka läbipaistamatud aiad.</p>

	Tulenevalt Türi linna miljööst peaks eelistatud piirdena tänavapoolsel küljel olema määratletud hekk.	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Seletuskirja lisatakse “<i>katastriüksuse tänavapoolsel alal on soovitatav eelistada piirdena hekki</i>”</p>
	Haljastus (lk 16) - kõrghaljastust tuleks maksimaalselt säilitada ka tiheasustusaladel!	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	Maakasutus- ja ehitustingimused(lk 17 jne) - kuna vallas arhitekti ei tööta, tuleks üldplaneeringus nõuded detailsemalt eriilmeliste valla piirkondade kohta detailsemalt paika panna.	<p>Selgitus.</p> <p>Türi vallas on avaliku ruumi spetsialist kes tegeleb nii üld- kui ka detailplaneeringutega.</p> <p>Kuna Türi vald paikneb 1008 km², siis on erinevate piirkondade nõudeid keeruline detailselt välja tuua. Juba ühe tiheasustusala ulatuses on piirkonnad ning ehituslaad piisavalt erinevad, et nõuete detailne väljatoomine iga piirkonna kohta oleks koormav ning võib edaspidi pigem seada liigseid piiranguid.</p>
	Korterelamute kõrgus võiks olla vähemalt 4 korrust.	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Hetkel seletuskirjas oleva piirangu (3 korrust) puhul on lähtunud Türi linnas kehtestatud korterelamute detailplaneeringutest, millega on uute korterelamute korruselisus läbi mõeldud ning leitud, et 3 korrust on mõistlik ning ümbritsevate eramutega sobiv.</p>
	Tööstusaladel, korteraladel, ärialadel jne peaks olema paika pandud ka konkreetne haljastuse osakaal protsentides kinnistu pindalast.	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Konkreetsel haljastuse osakaalu kontrollimine ei ole mõeldav ning piiranguid on mõttekas kehtestada vaid sellisel juhul, kui seda ka kontrollida on võimalik. Türi vallas, kus asub väikelinn ning suures osas on tegemist hajaasustatud</p>

		piirkonnaga, ei ole kõrghaljastuse osakaalu kehtestamine kriitiliselt vajalik.
	Kõrghaljastuse väärtustamiseks peaks olema paika pandud minimaalne kõrghaljastuslike puude arv vastavalt kinnistu suurusele(nt 1 puu 1000 ruutmeetri kohta).	Seisukohaga mitte arvestatud. Tegemist oleks piiranguga, mis vajaks kontrollimiseks olulist halduskoormuse suurenemist ning mis ei ole mõistlik.
	Metsad(lk 30) - tuleks üldplaneeringus kehtestada konkreetne piir kui suuri lanke(ka kõrvuti asuvad langid) tohib korraga tiheasustusala lähedases metsas raiuda(nt kuni 2 ha) ja nõuda pikemaajalist majandamiskava (nt 10 aasta peale).	Selgitus. Üldplaneeringus on pigem lähtutud sellest, et tiheasustusala läheduses kehtestada teavituskohustusega metsad, mille majandamine räägitakse eelnevalt läbi. Metsamajanduskava tingimused tulenevad teistest seadustest ning sellele lisatingimuste kehtestamine ei ole üldplaneeringuga võimalik.
	Kesklinna ala(lk 31) - laiendada ala kuni uue tervisekeskuseni.	Seisukohaga mitte arvestatud. Kesklinna ala laiendamist kaaluti, kuid leiti, et sellistes piirides, nagu ta üldplaneeringusse sai, täidab ta oma ülesannet kõige paremini. Oluline on seal segajuhtotstarbe lubamine ning tervisekeskuse ümbruses ei ole enam sellist vajadust.
	Kesklinna pinnad peaksid olema kõvakattega (või haljastatud), et vältida selliste hirmsate romulalaadsete platside tekitamist nagu kerghaagiste müügiplats raudtee kõrval (Viljandi tn 11).	Seisukohaga mitte arvestatud. Arvestades tänapäevaseid pinnakattematerjale, oleks sellise tingimuse üldplaneeringus kehtestamine liialt piirav. Pigem on tänapäeva planeerimises suund, et kuumasaarte (kõvakateega pindade rohkusest tekkiv temperatuuri tõus) tekkimist välditakse.

	<p>Arh.võistlused (lk 34) - ühiskondlike hoonete puhul peaks olema võistlused kindel kohustus.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Hetkel on arhitektuurivõistlused kehtestatud soovitusena ning igakordse üksikjuhtumi puhul kaalutlemise alus. Kuna ühiskondlikke hooneid rajatakse erinevas suuruses, otstarbega ning asukohaga, oleks kõigile ühiskondlikele hoonetele arhitektuurivõistluse kehtestamine liigselt koormav.</p>
	<p>Jalgratta- ja jalgteed jne. (lk 54 jne)- üldplaneering võiks ära näidata ka perspektiivsed jalg- ja jalgratta ning muud teed ja nende asukohad vallas.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Taristu ja tehnovõrkude joonisel on toodud ka perspektiivsed jalg- ja jalgrattateed. Seletuskirjas on toodud, et ei planeerita täpset asukohta selles osas, mis puudutab, et kummal poole teed jalg- ja jalgrattatee paikneda võiks, kuid on ära näidatud, millised võiksid olla perspektiivsed asukohad.</p>
	<p>Maasoojus (lk 63) - kus on kajastatud kõrghaljastuse osakaal?</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Kõrghaljastuse osakaalu ei soovita kehtestada. Üldplaneeringu seletuskirjas on sätestatud, et säilitada maksimaalselt kõrghaljastust.</p>
	<p>Et kaitsta Türi linna sissesõitude (nii Paide kui Rapla suunalt)ilmet, vaadeldavust ja omapära, peaks linna ümbritsevad alad olema üldplaneeringus määratletud põllumaadena. Praegu kipub nende ilme juba üpris võsaseks minema.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Juhtotstarbed märgitakse üldplaneeringus vaid tiheasustusaladel. Põllumaade võsastumise probleemi juhtotstarbe määramine ei lahendaks. Katastriüksuste hooldamine on omaniku kohustus.</p>

<p>Kaitseministeerium</p> <p>(Maris Freudenthal, keskkonna ja planeeringute valdkonna juht)</p> <p>26.06.2020</p>	<p>Palusime ka ÜP VTK ettepanekute vastuskirjas kajastada Türi valla territooriumil olevate riigikaitse ehitiste piiranguvööndeid, sh kõrval vallas oleva ehitise piiranguvööndit, mis samuti ulatub Türi valda. Praeguses üldplaneeringu versioonis riigikaitse ehitiste piiranguvööndid kajastatud pole.</p>	<p>Seisukohaga mitte arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringus ei kajastata seadusest tulenevaid piiranguid sh piiranguvööndeid. Kõik vööndid on nähtavad Maa-ameti geoportaalist.</p>
	<p>Üldplaneeringu seletuskirjas riigikaitse peatükis 3.11 on lause: „<i>Riigikaitse ehitise piiranguvööndisse kavandavad ehitised ning kogu valda kavandavad kõrged ehitised, tuulikud ja tuulepargid võivad mõjutada riigikaitse ehitise töövõimet ja/või suurendada sellele avalduvat ohtu. Riigikaitse ehitise piiranguvööndis võivad riigikaitse ehitise ning seal asuvate süsteemide ja seadmete töövõimet mõjutada ohtliku ettevõtte ja suurõnnetuse ohuga ettevõtte ehitised ning ehitusseadustiku lisades 1 ja 2 nimetatud ehitised, eelkõige hoone, tee, raudteerajatis, surveseade, gaasi- ja elektripaigaldis, side- ja telekommunikatsiooniehitised, veevärgi- ja kanalisatsiooniorustik ja kanalisatsiooniehitised jne, sealhulgas ka ehitusseadustiku seletuskirja kohased lihtsamad ehitised</i>“. Täpsustame, et mõju võivad avaldada kõik ehitised, mistõttu erinevate ehitiste liikide välja toomine võib mõjuda eksitavalt.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
<p>Keskkonnaamet</p> <p>(Jelizaveta Morozova, keskkonnakasutuse juhtivspetsialist)</p> <p>26.06.2020</p> <p>kiri nr 6-5/20/3507-5</p>	<p>Lähtudes Keskkonnaameti pädevusse jäävast, esitab Keskkonnaamet Türi valla üldplaneeringu seletuskirja kohta järgmised ettepanekud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lk 19 ptk-is 3.3. on kirjutatud: „Kaevandatud aladele kujunevad sügavad veekogud, mis ammendatud karjäärides pärast kaevandustööde lõppemist soovitatavalt kujundada puhkealaks.“ Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et alati ei ole võimalik kaevandamise käigus sügavat veekogu tekitada ning soovib lause ümber sõnastada nt järgnevalt: „Juhul kui kaevandamise käigus tekib sobiva sügavusega veekogusid, on soovitatav need pärast kaevandamistegevuse lõppemist ja maavara karjäärides ammendamist kujundada puhkealadeks“. 	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 2. lk 24 on kirjutatud: „Vallas on 2019. aasta seisuga väljastatud 13 mäeeraldise luba kruusa, liiva, turba ja savi kaevandamiseks.“ Keskkonnaamet palub teksti korrigeerida järgnevalt: „...antud 13 maavara kaevandamise keskkonnaluba kruusa, liiva, turba ja savi kaevandamiseks“. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et kaevandamislubade arv on võrreldes 2019 aastaga muutunud ning informatsioon vajaks kaasajastamist. 	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Andmeid uuendatakse enne kooskõlastamist.</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Seletuskirjas on kasutatud mõistet „kaevandus“, kuid see ei ole korrektne. Maapõueseadus § 75 lg 4 sätestab „Kaevandus käesoleva seaduse tähenduses on maavara allmaakaevandamisega tegelev tootmisüksus, mis koosneb maavara kaevandamiseks vajalikest maapealsetest ja maa-alustest ehitistest“. Seletuskirjas (ka kaardimaterjalil) tuleks läbivalts kaevanduse mõiste üle vaadata ja korrigeerida. Nt. üldplaneeringu seletuskirja lk 27 punktis 4 on kirjutatud: „uute kaevanduste kasutuselevõtmisel...“. Kuna Türi 	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>

	vallas kaevandusi ei ole, palub Keskkonnaamet tekst asendada järgnevaga: „uute karjääride/turbatootmisalade kasutuselevõtmisel“.	
	4. Tabelis 3 asendada mõiste „kaevandusala“ järgnevaga „alale on antud kaevandamisluba/kaevandamisload“ või „kaevandamisloaga / kaevandamislubadega ala“.	Seisukohaga arvestatud.
	5. Vahepealtoimunud muutuste tõttu tuleks Lisas 2 ja vastavalt sellele ka seletuskirjas sisse viia järgmised muudatused: Kõltsi kruusakarjäär on seisuga 08.06.2020 korrastatuks tunnistatud ja kaevandamine on seal lõppenud. Antud on Aasuvälja liivakarjääri (loa nr Jarm-054) ja Liivamäe III liivakarjääri (loa nr KL-508239) kaevandamisload. Keskkonnaamet soovib kohalikul omavalitsusel üle vaadata rohevõrgustiku planeerimine seoses Aasuvälja liivakarjääris toimuvaga.	Seisukohaga arvestatud. Kuna kanjäärid jäävad rohevõrgustiku koridori äärealale ning kaevandustegevus ei soodusta rohevõrgustiku toimimist, siis eemaldatakse antud alalt rohevõrgustik.
	6. Keskkonnaamet teeb ettepaneku kanda joonisele „Taristu ja tehnovõrgud“ vallas paiknevad põhilised suurkaevud (ja nende sanitaarkaitsealad), mille baasil töötavad veevarustussüsteemid.	Seisukohaga mitte arvestatud. Türi valla üldplaneeringus on kogu ühisveevõrgu ja -kanalisatsiooni osas viidatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale, kuna seal kajastatav info muutub kiiremini kui üldplaneeringu ajaline raamistik.
	KSH aruande kohta esitab Keskkonnaamet järgmised ettepanekud: 1. Ptk-s 3.2.4.1 (lk 44) kajastatud Vabariigi Valitsuse määrus 09.09.2010 nr 132 „Vesikondade ja alamvesikondade määramine“ on kehtetu ning vesikonnad on määratud veeseaduse §-s 27.	Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.
	2. Ptk-s 3.2.4.1 (lk 49) tekst vajab korrigeerimist, sest Kalda kinnistu heitveelaset (HVL0510890) enam ei eksisteeri (on asendunud kogumiskaevuga) ja heitvett veekogusse ei juhita.	Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.
	3. Tabelis 14 (lk 71) toodud Tafrix OÜ jäätmekäitluskoht (JKK5100049) on suletud ning tabeli sisu vajab korrigeerimist.	Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.
	4. Korrigeerimist vajab lk 74 esitatud viide „Türi valla arengukava 2020-2024“.	Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.
	5. Tabelis 15 esitatud 08.12.2019 seisuga kaevandamisload võiks kaasajastada. Samuti juhib Keskkonnaamet tähelepanu, et KSH aruandes ja	Seisukohaga arvestatud.

	<p>üldplaneeringu seletuskirjas ning Lisas 2 esitatud maardlate/antud kaevandamise lubade andmed erinevad.</p>	<p>Andmeid uuendatakse enne kooskõlastamist ning KSH aruande ja ÜP seletuskiri korrigeeritakse.</p>
	<p>6. Keskkonnaamet palub täpsustada Tabeli 15 (lk 74) all esitatud teksti. Kui aktiivselt kasutatavad karjäärid on Liivamäe liivakarjäär, Änari ja Kõltsi maa-ainese karjäärid, mis kas Tabelis 15 esitatud ülejäänud karjäärid/maardlad on passiivsed?</p>	<p>Selgitus. Tabel 15 all olev lause "Türi valla arengukava 2020-2024 kohaselt on aktiivselt kasutatavad karjäärid Liivamäe liivakarjäär, Änari (kruusa) karjäär, Kõltsi (kruusa) karjäär" on otsene väljavõte valla arengukavast ja väljendab kohti, kus toimub aktiivne kaevandamistegevus. Arusaamatuste ja mitmeti tõlgendamise vältimiseks antud lause eemaldatakse</p>
	<p>7. Keskkonnaamet palub korrigeerida lk 139 õhusaasteluba (keskkonnaluba paiksest heiteallikast saasteainete välisõhku väljutamiseks) ja keskkonnakompleksluba omavate ettevõtete/käitiste arvu Türi vallas. KSH aruandes on märgitud, et KOTKAS-e andmetel omab Türi vallas õhusaasteluba 2 ettevõtet. Tegelikult on õhusaasteluba 13 käitisel (sealjuures 10 ettevõttel) ja keskkonnaluba 7 käitisel (sealjuures 7 ettevõttel).</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.</p>
	<p>8. KSH aruandes esineb mitmeid viiteid, mis on vigased ja vajaks korrigeerimist.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Aruanne on korrigeeritud.</p>
<p>Riigimetsa Majandamise Keskus (Peeter Puhke, metsaülem) 26.06.2020 kiri nr 3-1.1/1313-2</p>	<p>1. Üldplaneeringus, sh selle seletuskirjas palume märkida, et RMK poolt majandatavate metsade osas, mis on määratud teavituskohustusega metsade hulka, on lubatud kõik raieliigid, kusjuures detailsed kavad neil aladel kasvavate metsade majandamiseks ja uuendamiseks koostatakse koostöös kohaliku omavalitsusega, arvestades metsade olemit, nende kasvutingimusi, vanuselist jagunemist ja neile aladele planeeritavat metsade olemit ja koosseisu pikemas perspektiivis.</p> <p>2. Teeme ettepaneku muuta ka teavituskohustusega metsa definitsiooni: <i>Teavituskohustusega mets- Raided alal kooskõlastatakse kohaliku omavalitsusega. Riigimetsa puhul kooskõlastatakse raided metsa majandamise kavade tegemise käigus ja eraomanike puhul toimub kooskõlastamine Keskkonnaametisse esitatud metsateatise alusel. Keskkonnaamet ei kinnita metsateatist enne KOV kooskõlastuse saamist.</i> Tuginedes eeltoodule palub RMK muuta metsamaad puudutavaid üldplaneeringu lähteseisukohti.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Seletuskirja sõnastust on korrigeeritud.</p> <p>Me ei näe vajadust üldplaneeringu lähteseisukohtade muutmiseks.</p>

	3. Teen ettepaneku väärtuslike põllumaade hulgast välja arvata looduslikult metsastunud ala ID numbriga 156806	Seisukohaga arvestatud.
	4. Teen ettepaneku väärtusliku põllumaa hulgast välja arvata täna kooslusena määratud ala ID 167886.	Seisukohaga arvestatud.
	Tuginedes eeltoodule palub RMK muuta väärtuslikku põllumaad puudutavaid üldplaneeringu lähteseisukohti.	Me ei näe vajadust üldplaneeringu lähteseisukohtade muutmiseks.
Keskkonnaministeerium (Meelis Münt, kantsler) 29.06.2020 kiri nr 7-15/19/2406-10	1. Türi linnas asuvale Kuldnoka tn 8 (katastritunnus 83401:001:1009) kinnisasjale on määratud üldkasutatav maa-ala maakasutuse juhtotstarve. Üldplaneeringu seletuskirjas ei ole sellist maakasutuse juhtotstarvet ära toodud. Palume antud juhtotstarve seletuskirja lisada. Teeme ettepaneku määrata Kuldnoka tn 8 kinnisasjale elamu maa-ala maakasutuse juhtotstarve, kuna see piirneb elamumaadega ja sellest idasse on juba kavandatud üldkasutatava ning haljasala ja parkmetsa maa-ala maakasutuse juhtotstarbega alad.	Seisukohaga arvestatud.
	2. Türi linnas asuvale Viljandi tn 28 (katastritunnus 83401:001:0353) kinnisasjale on määratud haljasala ja parkmets maa-ala maakasutuse juhtotstarve. Teeme ettepaneku määrata Viljandi tn 28 kinnisasjale segaotstarbega maa-ala maakasutuse juhtotstarve, kuna see piirneb piirkonnaga, millele on sama juhtotstarve kavandatud.	Seisukohaga mitte arvestatud. Viljandi tn 28 kinnisasja puhul on tegemist maa-alaga Türi tervisekeskuse ning Staadioni ja Viljandi tänava vahel. Staadioni tänavat pidi toimub ligipääs tervisekeskusele ning sealne liikluskoormus on peale tervisekeskuse valmimist oluliselt suurenenud. Staadioni tänavalt Viljandi tänavale väljasõit on kallakuga Staadioni tänava poole ning nähtavust piirab ka kurv, mis Viljandi tänava tervisekeskuse poolt tülles on. Üldplaneeringuga on kavandatud Viljandi tn 28 maa-alale haljasala ja parkmetsa maa-ala juhtotstarve just põhjusel, et sinna ehitiste ehitamisel väheneks oluliselt Staadioni tänavalt Viljandi tänavale väljasõidul nähtavus. Tervisekeskust kasutavad erinevad vanusegrupid ning oluline on seal säilitada maksimaalne nähtavus liiklusohutuse tagamiseks.
	3. Juhime tähelepanu, et üldplaneeringu seletuskirja peatüki 3. <i>Alade üldised kasutus- ja ehitustingimused</i> kohaselt „Peatükkides 3.1-3.14 on toodud ära	Seisukohaga arvestatud.

	<p>maakasutuse juhtotstarbed ja neile seatud kasutus- ja ehitustingimused*. Peatükis 3.13 on toodud ära maatulundus maa-ala maakasutuse juhtotstarve. Üldplaneeringu maakasutuse joonisel sellist juhtotstarvet aga ei ole. Joonisel on maakasutuse tingmärkide all ära toodud loodusliku maakattega ala tingmärk.</p>	
	<p>4. Kuigi üldplaneeringu seletuskirja kohaselt maakasutuse juhtotstarbed on ära toodud peatükkides 3.1-3.14, siis on juhtotstarbeid ära toodud ka teistes seletuskirja peatükkides. Näiteks transpordi maa-ala juhtotstarve peatükis 15 ja jäätmekäitluse maa-ala (üldplaneeringu joonistel nimetatud jäätmehoidla maa-ala) juhtotstarve peatükis 16.5. Oleme seisukohal, et üldplaneeringust aru saamist lihtsustaks, kui kõik maakasutuse juhtotstarbed oleks ära toodud ühe peatüki alampeatükkidena või siis oleks viidatud kõikidele peatükkidele, milles maakasutuse juhtotstarbeid käsitletakse.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<p>5. Üldplaneeringu seletuskirja peatüki 3.1 <i>Elamu maa-ala</i> kohaselt „Käesolevas üldplaneeringus on mõeldud elamu maa-ala all ühepereelamute, paariselamute, ridaelamute ning korterelamute alust maad.“ Peatükkides 3.1.1-3.1.3 on esitatud elamu maa-ala maakasutus- ja ehitustingimused hajaasustuses ja tiheasustusega alal, lisaks on antud veel korterelamute rajamise tingimused. Antud on kruntide minimaalsed suurused, mis hajaasustuse ja korterelamute puhul on 3000 m² ning tiheasustusega alal 1000 m². Tiheasustusega ala tingimustes on märgitud, et „ühele krundile on lubatud ehitada üks elamu (ühepereelamu, paariselamu või ridaelamu)“ /.../. Teeme ettepaneku analoogselt korterelamutega tuua tiheasustusega alal puhul eraldi välja paariselamu ja ridaelamu sektsiooni (ridaelamu-boksi) kruntide minimaalsed suurused.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Seletuskirja lisatakse Tiheasustuse ja küla keskuse maal: Paariselamu ühel kinnistul- 2 000 m² Paariselamu kahel eraldi kinnistul- 1 000 m² Ridaelamu- 400 m² (ühe ridaelamuboksi kohta)</p>
	<p>6. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 3. <i>Alade üldised kasutus- ja ehitustingimused</i> (lk 16) on kirjas, et „Hajaasustuses säilitada maksimaalselt kõrghaljastust, metsa olemasolul säilitada selle looduslik ilme.“ Soovitame võimalusel täpsustada ja sisustada mõiste „looduslik ilme“. Kuigi peatükis 13. <i>Rohevõrgustik</i> (lk 47) on täpsustatud, et „metsade majandamine toimub vastavalt metsaseadusele, looduskaitseadusele, kaitsealade kaitse-eeskirjadele ja kaitsekorralduskavadele.“ võib lk 16 olev üldsõnaline seisukoht tekitada segadust.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. „metsa olemasolul säilitada selle looduslik ilme“ – võetakse ära ning seletuskirja jääb, et „säilitada maksimaalselt kõrghaljastust“</p>
	<p>7. Toetame üldplaneeringu seletuskirja peatükis 13. <i>Rohevõrgustik</i> (lk 47) rohevõrgustiku maatulunduse maa-ala kasutustingimuste punktis 2 toodud mõtet, et /.../ „Väljaspool looduskaitseaduse mõistes kaitstavaid alasid ning kaitsealuste liikide elupaiku on soovitatav sarnaselt eelnimetatud aladega metsade majandamine ja kasutamine sellisel moel ning sellises tempos, et säiliks metsade bioloogiline mitmekesisus, produktiivsus, taastumisvõime ja elupõlisus ning ühtlasi nende potentsiaal täita nüüd ja tulevikus ökoloogilisi ja sotsiaalseid funktsioone nii valla kui ka üleriigilisel tasandil.“ Leiame, et sõnastuse üldist iseloomu arvestades on kaheldav, kuidas seda ellu rakendada. Soovime teada, kuidas, milliste protsesside ja menetluste kaasabil näeb kohalik omavalitsus selle elluviimist. Võimalusel palume seda vastavalt täpsustada või lisada täpsemad kasutustingimused.</p>	<p>Selgitus. Kuigi tingimus on metsade kaitset oluliselt toetav, on see tõepoolest liiga üldine ja raske on tuua ka konkreetseid tingimusi, kuna arendustegevuste iseloom ja metsa olemus sõltuvad konkreetsest juhtumist ja asukohast. Eemaldame selle üldsõnalise nõude.</p>
	<p>8. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 3.13 <i>Maatulundus maa-ala (sh väärtuslikud põllumajandusmaad)</i> (lk 29) olevas maatulundus maa-ala maakasutuse ja</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>

	<p>arendamise põhimõtteid käsitlevas loetelus on punktina 2 sätestatud, et tuleb „säilitada põllumajandusmaade vahel paiknevad metsaga kaetud alad, sest mets omab olulist tähtsust ökoloogilistes protsessides ning inimese kultuurilises taustas ja elulaadis“. Palume täpsustada millega on antud juhul tegemist – kas põllumassiive ja -tükke omavahel eraldava puittaimestikuga kaetud ribadega või on tegemist metsamaaga metsaseaduse tähenduses ning mida tähendab selles kontekstis nende alade säilitamine? Oluline on silmas pidada, et juhul, kui planeeritakse seada omandile kasutustingimusi, siis peavad need olema selgelt välja toodud ja üheselt arusaadavad. Seetõttu leiame, et selles punktis tuleb sõnastust täpsustada.</p>	<p>Seletuskirja on täpsustatud. Siin mõeldakse põllumajandusmaid omavahel eraldavaid puittaimestikuga kaetud ribadid</p>
	<p>9. Soovime juhtida tähelepanu eeltoodud peatükis lk 30 toodud punktile 10, milles sätestatakse, et „metsamajanduskavade koostamisel tuleks arvestada kliimamuutustest tulenevate võimalike riskidega“ /.../. Lähtuvalt metsaseaduse § 11 lg 4 punktist 5, sätestatakse metsamajandamiskava koostamise nõuded (sh. kohustuslikud osad) metsa korraldamise juhendis. Juhendi § 21 lg 3 annab võimaluse lisada kavasse ka muud informatsiooni, kui see aitab paremini esile tuua kava sisu ja soodustab metsa kui ökosüsteemi kaitset ja säästvat majandamist. Metsamajandamiskava ei ole kohustuslik dokument ning seda ei koostata, kui metsaomanik seda ei soovi (metsaseaduse § 11 lg 43). Metsamajandamiskava kohustuslikkus esineb üksiku erandiga (metsaseadus § 42 lg 11). Samuti ei tulene meie hinnangul punktis 10 käsitletu üldplaneeringule seatud ülesannetest (PlanS § 75). Üldplaneeringu seletuskirja ega ka KSH aruande eelnõust ei selgu täpsemalt kuidas ning millises ulatuses ja kui põhjalikult tuleks neid võimalike kliimamuutusest tingitud riske metsamajandamiskavas arvestada. Samuti puudub analüüs või selgitused selle kohta, miks pole peetud olemasolevat süsteemi piisavaks ning kuidas eelnõus sätestatud põhimõtted tagavad kliimamuutuste võimalike mõjutuste ja kohanemise paremini kui olemasolev õigusruum seda võimaldab. Samuti jääb ebaselgeks, miks pole sarnaseid täpsustavaid kriteeriume seatud või leevendusmeetmeid kirjeldatud teiste maakasutusviiside juures, kuivõrd üldplaneeringu eesmärk on suundumuste ja arengu põhimõtete terviklik käsitlemine. KSH aruande eelnõus, mis käsitleb kliimamuutuste võimalikke mõjusid ning nendega kohanemist puuduvad teiste maakasutuse valdkondade vastavad käsitlemised (põllumajandus, loomakasvatuse, turism jm). Ülaltoodust tulenevalt leiame, et sellisel kujul metsamajandamiskavale tingimuste seadmisel ei ole õiguslikku alust. Lisaks on punkti kehtestamise vajalikkus ebapiisavalt põhjendatud sh. kliimamuutuste võimalikud mõjud maatulundusmaa kasutamisele on käsitletud kitsalt ühe valdkonna ulatuses.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Eemaldatakse nõue, et metsamajandamiskavade koostamisel tuleks arvestada kliimamuutustest tulenevate võimalike riskidega ning seda käsitletakse kõikide valdkondade üleselt, st igasuguse arendus- ja majandustegevuse üleselt.</p> <p>Kliimamuutustega kohanemise puhul ei saa rääkida olemasoleva süsteemi piisavusest või ebapiisavusest. Üldplaneeringus juhitakse tähelepanu kliimamuutustega kohanemise vajadusele erinevate valdkondade lõikes. Olemasolev õigusruum ei sätesta kliimamuutustega kohanemise nõudeid. KSH-s on käsitletud neid valdkondi, mida kliimamuutused võivad mõjutada, lähtutud on Kliimamuutustega kohanemise arengukavast aastani 2030.</p>
	<p>10. Üldplaneeringu seletuskirja definitsioonide (lk 7) ja sisus osas on käsitletud teavitamiskohustusega metsi. Sealjuures on seletuskirja peatükis 3.13 <i>Maatulundus maa-ala</i> (sh väärtuslikud põllumajandusmaad) (lk 30) välja toodud, et /.../ „teavituskohustusega metsad võrdsustatakse rohealadega metsaseaduse tähenduses“. 01.09.2020 jõustuv metsaseaduse § 42 lõige 3 sätestab, et „Planeeringuga linna kui asustusüksuse rohealaks määratud alal kasvavat metsa ei</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Teavituskohustusega metsade definitsiooni on korrigeeritud vastavlt RMK esitatud seisukohale. Lisaks eemaldatakse seletuskirjast lause</p>

	<p>tohi raiuda kohaliku omavalitsuse nõusolekuta. Raie kooskõlastatakse kohaliku omavalitsusega enne metsateatise esitamist“. Seetõttu leiame, et seletuskirja lk 7 ning lk 30 on eksitavalt kirjas, et metsaraie plaanidest peab lisaks kohalikele omavalitsustele teavitama huvigruppe ja ala piirinaabreid. Metsaseaduse § 42 lõige 3 käsitleb üksnes kohustust teavitada kohalikku omavalitsust. Palume sõnastust täpsustada.</p>	<p>„teavituskohustusega metsad võrdsustatakse rohealadega metsaseaduse tähenduses“ .</p>
	<p>11. Leiame, et üldplaneeringuga täiendavate kasutustingimuste seadmisel maakasutusele tuleks KSH aruande eelnõus analüüsida ja esitada seatavate tingimuste sotsiaal-majanduslikud mõjud.</p>	<p>Selgitus. Sotsiaalsele keskkonnale (sh maakasutusele (elamuarendus, ettevõtluskeskkond, põllumajanduslik tootmine, teenuste ja töökohtade kättesaadavus jm), elanikkonna heaolule ja tervisele (sh müra, õhusaaste, turvalisus, ohutus)) avalduvat mõju on KSH aruandes hinnatud (ptk 5.2) , sealjuures on arvestatud üldplaneeringus sätestatud tingimustega ning lisatud täiendavalt soovitusi/tingimusi.</p>
	<p>12. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 14. <i>Kalda ja veekaitse põhimõtted</i> (lk 48), mis käsitleb kalda ja veekaitse nõudeid, on viidatud looduskaitseaduse nõuetele seoses ehituskeeluvööndiga. Palume need viia kooskõlla kehtiva looduskaitseadusega (§ 38 lg 1).</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p>
	<p>13. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 14. <i>Kalda ja veekaitse põhimõtted</i> (lk 48) on kirjas, et „Avalike puhkefunktsioonidega seotud tehnoarajatiste ja –võrkude, sildade ning avalikult kasutatavate teed /.../ kavandamine ehituskeeluvööndisse on Türi valla üldplaneeringuga lubatud ehitusseadustikus sätestatud alustel“. Looduskaitseaduse § 38 lõigetes 4 ja 5 on sätestatud erandid, millisel juhul ehituskeeld ehituskeeluvööndis ei laiene. Kui tegemist on erisusega, mis eeldab planeeringuga kavandamist, siis peame praegust lähenemist liiga üldistatuks ja palume täpsustada, kuhu ja mida kavandatakse ja/või vajadusel taotlema ehituskeeluvööndi vähendamist.</p>	<p>Seisukohaga arvestatud. Seletuskirjast eemaldatakse liialt üldine ja segadust tekitav lause ning tuuakse ära alad, kus on vaja ehituskeeluvööndi vähendamist.</p>
	<p>Palume Türi Vallavalitsusel üldplaneeringu ja KSH aruande koostamisel arvestada käesolevas kirjas esitatud ettepanekutega ja hoida Keskkonnaministeeriumit kursis üldplaneeringu ja KSH aruande edasise menetlemisega.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
<p>Riigi Kinnisvara (Kärt Vabrit, projektidirektor)</p>	<p>Riigi Kinnisvarale kuuluvate kinnistute juhfunktsioonid on määratud alljärgnevalt: 1. Järva maakond, Türi vald, Lokuta küla, Mäe vkt 35 – ühiskondlike ehitiste maa-ala; 2. Järva maakond, Türi vald, Türi linn, F. J. Wiedemanni tn 13 – segaotstarbega maa-ala; 3. Järva maakond, Türi vald, Türi linn, F. J. Wiedemanni tn 2 – segaotstarbega maa-</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse. Ala määratakse riigikaitse maa-alaks.</p>

29.06.2020	<p>ala; Järva maakond, Türi vald, Lokuta küla, Mäe vkt 35 kinnistule oleme planeerinud rajada päästekomando. Palun andke teada, kas Te näete, kas antud juhfunktsiooni alusel on võimalik sinna rajada päästekomando või peame maakasutuse muutma ikkagi riigikaitse maa-alaks. Teiste kinnistute osas meil küsimusi või ettepanekuid ei ole ja pakutud lahendus sobib.</p>	
<p>Eraisik 02.07.2020</p>	<p>Panin tähele, et taristu ja tehnovõrkude joonisel olete märkinud Ollepa külasse natuke väärraid alusandmeid: 1) raudteepeatas asub Teil vales kohas ning see peatus on sealt likvideeritud. Raudteepeatas tõsteti ümber bussipeatuse juurde möödunud kümnendi alguses. 2) Samuti olete Ollepa külas märkinud osad teed kohalikuks teeks, mis tegelikkuses asuvad eraomandis. Teede liigitamisel tuleks lähtuda eelkõige omandi staatusest ja servituudi olemasolust, seejärel saab alles teesid liigitada põhiteedeks, kõrvalteedeks jne. Ei välista, et eksimused on ka muudes küldes ja asumites - üldplaneeringu aluskaart peaks eelkõige vastama reaalsele olukorrale, et kinnitamisel ei tekiks tulevikus vastuolu.</p> <p><u>Seletuskirjas lk 53</u> - "reguleerida ohtlike kemikaalide transporti nii, et ohtlikud kemikaalid liiguksid kõige ohutumate teede pidi ja ohtlike kaupade laadimine toimuks ajal, mil inimesi on piirkonnas kõige vähem". Suuremates asumites (nt Türi linn, Oisu) tuleks ära näidata ohtlike kemikaalide liikumiskoridorid, et vältida mitmeti tõlgendamist ja määratleda ära ise kõige ohutum marsruut vähemalt transiitliikluse jaoks.</p> <p><u>Seletuskirjas lk 55</u> - "jalgratta- ja jalgteelaiuse määramisel tuleb lähtuda kehtivatest standarditest ja normidest. Üldjuhul võib lähtuda lähtetasemest „rahuldav“, erandlikult kitsaid lahendusi võib kavandada lühikestel lõikudel ruumipuuduse korral."</p>	<p>Seisukohaga arvestatud.</p> <p>Selgitus. Kohalike ja erateede alusandmed pärinevad Maanteeameti teederegistrist ning sellisel juhul on viga sees juba ka nendes andmetes. Kui teil on kindlalt teada erateed, mis on hetkel märgitud kohalike teedena siis üldplaneeringus on võimalik neid andmeid korrigeerida. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek määrata erateed avalikeks teedeks, st need teed, mille puhul ei ole küll hetkel ei lepingut ega isiklikku kasutusõigust, kuid mille osas näeb vald, et tulevikus võiks tegemist olla avaliku teena.</p> <p>Seisukohaga mitte arvestatud. Arvestades üldplaneeringu ajalist raami ning üldistuse taset, ei ole tegemist üldplaneeringus lahendatava ülesandega. Sellises liikumiskoridoris võib järgneva kümne aasta jooksul toimuda olulisi muudatusi ning selle üldplaneeringus kajastamine ei ole mõistlik.</p> <p>Seisukohaga osaliselt arvestatud. Antud tingimus eemaldatakse</p>

	<p>Üldplaneeringu puhul peaks määratlema projekteerimise lähtetaseme vähemalt "hea", mis tagab korralikud, mugavad ja kvaliteetsed kergliiklusteed. Lähtetaseme langetamine võib olla vajalik vastavalt olukorrale, kuid üldplaneeringus peaks olema ambitsiooni rohkem!</p> <p><u>Seletuskirjas lk 57</u> - " soovitav on parklatesse rajada elektriautode laadimiskohad ja jalgrattaparklad." Siinkohal peaks tingiva kõneviisi asendama kindla nõudega. Laadimiskohtade arv võiks sarnaneda kõrghaljastuse nõudega, et 1 laadimiskoht 10 parkimiskoha kohta. Autoparklate puhul peaks kaaluma riskasutuse sisse toomist, et vähendada linnaruumis autodele kuuluva maa-ala vähendamist. Jalgrattaparklate tegemine autoparklate juurde on pigem mõttetu, kui just parklat reaalselt hoone ukse alla ei ehitata. Tasuks eelistada ühte liikumisviisi teisele ning üldplaneeringus tekitada nõue, et avalikus kasutuses oleva hoone (nt kauplused, koolid, vallavalitsus) juurde peab igal juhul looma ka jalgratastele parkimiskohad. Sellisel juhul saavad kohalikud liigelda lühikesi distantse nt jalgrattaga, mis Türi linnas oleks täiesti mõistlik.</p> <p>Lisaks olemasolevale Transpordivõrgu peatükile, peaks üldplaneeringus kajastama ära ka inimeste liikuvuse. Kuidas saab olema tiheasustusega aladel liikumisviiside prioriteetsus ning tõmbekeskuste omavaheline liikuvus? Maapiirkondades on suur roll erasõidukil, kuid väga oluline on ka ühistransport ning ainult raudtee kajastamine ei ole piisav. Vallasisene liikuvus vajab samuti tähelepanu - nt kuidas Väätsa ja Türi vahel peaks hakkama liikuvus olema? Kuidas maapiirkondades, kellel puudub erasõiduk, saab olema ligipääs eluks vajalike teenuste juurde?</p>	<p>üldplaneeringu seletuskirjast, et võimaldada omavalitsuse kaalutusotsust iga rajatava jalgrattaja jalgtees osas eraldi.</p> <p>Seisukohaga osaliselt arvestatud.</p> <p>Arvestades elektriautode arengut ning kasutuse suurenemist, on ettepanek hea, kuid sellise tingimuse üldplaneeringus kehtestamine oleks liigselt piirav. Soovitusena on see sisse pandud, et juhtida tähelepanu tuleviku trendidele, kuid arvestades rajatavate parklate erinevat suurust, asukohta ja kasutust, oleks kindel nõue paljudel juhtudel koormav. Tuleb arvestada, et üldplaneering ei reguleeri parklate rajamist mitte ainult Türi linnas, vaid ka mujal vallas.</p> <p>Elektriautode laadimiskoha rajamine parklasse sõltub piisava tugevusega elektrivõrgu olemasolust ning seetõttu ei pea me mõistlikuks täpse arvu ära määramist ning kindla kõneviisi kasutamist. Meil ei ole soovi tekitada olukorda, kus seetõttu, et ei ole võimalik rajada laadimiskohta ei ehitata välja ka parklat.</p> <p>Jalgrataste parkimiskohtade loomise tingimus on mõistlik sisse panna tungivalt soovituslikuna.</p> <p>Selgitus.</p> <p>Inimeste liikuvuse osas on arvestatud keskuste ja tagamaa liikumise vajadustega nii jalg- ja jalgrattateede planeerimisel kui kohalike teede planeerimisel.</p>
--	--	--

